İSLAM FELSEFESİNDE KADIN VE EŞİTLİK

Mehmet İnanç Turan

Mehmet İnanç Turan

İsveç Yazarlar Birliği üyesidir. Yayımlanmış kitapları şunlardır:

Nâzım'ı Anlamak (Pêrî, 1998),
Hayat Aşk ve Kadın (birinci basım Etki, 2000, ikinci basım Etki, 2008),
Yıkıntının Tarihi ve Teorisi (Etki, 2001 – ikinci basım Özgür Üniversite Kitaplığı, 2011),
İnsan Olması Engellenmiş İnsan (birinci basım Bulut-Etki, 2001, ikinci basım Etki, 2005),
Edebiyatla Örülmüş Aşk Mektupları (Etki, 2003),
Nâzım'ı Nâzımca Anlamak (ikinci basım Etki, 2004, üçüncü basım İzan Yayıncılık, 2020),
Shakespeare ile Tanışmak İster misiniz? (Etki, 2006),
Shakespeare ile Tarihe Yolculuk (Etki, 2006),
Küreselleşme (Etki, 2006),
Aykırıhayat (Etki, 2007),
Düşünmenin Felsefi Yolu (Etki, 2007),
Siz de Filozofsunuz (Etki, 2007),
Bin Bir Aforizma (Etki, 2008),
Yaşanmamış Sosyalizm (Yordam, 2009),
Özgür Bir Dünya İçin Direnen Kasabalılar (birinci basım Etki, 2009, üçüncü basım Etki, 2018),
Felsefenin Ateşi (Kalkedon, 2009),
Marksizmin Doğuşu (Kalkedon, 2010),
Tarihin Silinmez Mürekkepli Aşkları (Kalkedon, 2010),
On İki Eylül Karanlığında Ölüme Ateş Yakanlar (Kalkedon, 2010),
Felsefi Aşk (Etki, 2011),
Felsefeyi Aşmış Marksizm (Kalkedon, 2011),
Aşkın ve Sevginin Felsefesi (Etki, 2012),
Ütopik Sosyalizmi Aşmış Marksizm (Ütopya, 2012),
Mustafa Suphi'nin Partisi (Etki, 2013),
Büyümüş Marksizm (Ütopya, 2013),
Lenin'e Dönüş (Ütopya, 2014),
Türkiye Komünist Partisi ve Marksizm (Etki, 2014),
Marx'ın Grundrisse'si (Ütopya, 2015),
Asi Ruhlu Kasabalı (Etki, 2015),
Marx'ın Şifresi (Ütopya, 2016),
Lenin'den Sonra (Ütopya, 2016),
Marx'ın Sosyalizm Teorisi ve Karikatürü (Ütopya, 2017),
Marksizm'in El Kitabı (Ütopya, 2017),
Sosyalizm ve Anti-Sosyalizm (Ütopya, 2018),
Mustafa Suphi'nin Partisi'nde Sosyalizm ve Enternasyonalizm (Etki, 2018),
Dimitrov'un Günlükleri (Ütopya, 2019),
Eleştirel Gözle Troçki (Ütopya, 2019),
Aleviliğin Bilimsel Kimliği (Ütopya, 2020),
Aleviliğin Doğuş Kaynakları (Ütopya, 2021),
Alevilikten Sapmalar (Ütopya, 2022),
Aleviliğin Özü (Ütopya, 2023),
Müslümanlık Felsefesinin Doğuş Tarihi (Ütopya, 2024),
İslam Felsefesinde Evren ve İnsan (Arşiv, 2026),
İslam Felsefesinin Görünmez Dünyası (Arşiv, 2026),
İslam Felsefesinin Mucizeleri (Arşiv, 2026),

İslam Felsefesinde Yanıtsız Sorular (Arşiv, 2026),
İdealist Felsefenin Son Peygamberi (Arşiv, 2026).

inancmehmet@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

GİRİŞ

Çoktanrılı Dinlerin Özelliği
Ana Tanrıça Kültü
Platon'un Kadına Bakışı
Aristoteles'in Kadına Bakışı
Tevrat ve İncil

TEVRAT'TA KADIN VE EŞİTSİZLİK

İNCİL'DE KADIN VE EŞİTSİZLİK

İSLAM FELSEFESİNDE KADIN

Erkeğin Kadın Üzerindeki Egemenliği
Kadınların Giyimi
Evlenmek
Cariye
Zina
Livata
Boşanmak
Cennetteki Kadın

İSLAM FELSEFESİNDE EŞİTLİK

Özel Mülkiyet
Faiz
Ganimet
Köleler
Rızık

SONUÇ

KAYNAKÇA

ÖNSÖZ

Nesnel idealist felsefe dış dünyayı, dünyanın kendisinden yola çıkarak açıklamaz: Doğaüstü güçten (Tanrı'dan) yola çıkarak açıklar. Kadın söz konusu olduğunda, kadının tarihsel ezilmişliğinin toplumsal nedenleri bir yana itilir, "kadının kaderi" doğaüstü gücün insafına terk edilir.

Nesnel idealist felsefe kendine doğaüstü gücü temel yaptığı için, dinlerle kopmaz bir bağ kurar. Bütün dinler, idealist felsefenin ikiz kardeşidir.

Bu çalışma tektanrılı üç büyük nesnel idealist felsefe üzerinden (Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) kadının konumunu incelemeyi hedefliyor. Özellikle İslam felsefesinin "kadına ve eşitliğe" bakışını ele alıyor.

Tektanrılı üç din (Yahudilik, Hıristiyanlık, İslam) ataerkil sınıflı toplumlar (köleci toplum) içinde doğmuşlardır. Dolayısıyla toplumsal bir cins olarak kadınların ezilmesini doğuran erkekegemen ataerkil sistemin değerlerini kendilerine temel yapmışlardır.

Ataerkil sistem; kadını ve erkeği, erkek lehine hiyerarşik bir biçimde bölen, erkeği kadının efendisi olarak gören, kadının bedeni ve cinselliğini erkeğin egemenliğine veren bir sistemdir. Bu nedenle ataerkil aile, baba otoritesine ve soyuna dayalı bir ailedir; kadının emeğinin, bedeninin, cinselliğinin sömürülmesi üzerine kuruludur.

Tektanrılı dinlerin kutsal kitapları ataerkil anlayışı yansıtan önemli tarihsel belgelerdir. Kutsal kitapları incelemek bize idealist felsefenin üç biçiminin de (Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) kadına bakışını net olarak gösterecektir.

***

Biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet iki değişik kavramdır. Biyolojik cinsiyet, kadın ile erkek arasındaki biyolojik (doğasal) farklılıklardır. Toplumsal cinsiyet; kadın ile erkeğin toplumdaki rollerini, konumlarını, ilişkilerini simgeler. Ataerkil bir sistemde (ister köleci toplum olsun, isterse kapitalist toplum) toplumsal cinsiyet erkekegemen toplum tarafından belirlenir. Erkek üst konumdadır; ezendir, kadın alt konumdadır, ezilendir. Toplumun altyapısı (üretim ilişkileri) toplumsal cinsiyeti belirler. Toplumun üstyapısı (kültür, politika, din, vb.) toplumsal cinsiyete etki eder. Özellikle dinin, kadın ve erkeğe belirlediği statüler büyük rol oynar. Toplumsal cinsiyetin konumu dinden ayrı düşünülemez.

İdealist tektanrılı üç dinin temeli, şüphesiz ki kutsal kitaplara dayanır. Kutsal kitaplardan yola çıkarak kadına nasıl bakıldığını anlayabiliriz. Ne var ki, kutsal kitapların içeriğiyle bağdaşmayan bir "resmi tarih" her üç idealist felsefede de oluşmuştur. İdealist resmi tarih, kadının yüceltildiği, erkek ile eşitliğinin anlatıldığı söylencelerle doldurulmuştur. İdealist felsefenin sözde akademisyenler ordusu; gerçeği yansıtmayan, kadının ezilmişliğini gizleyen söylemleri sürdürmektedir.

Bu çalışma aynı zamanda resmi idealist felsefenin gerçek dışı söylemlerini, kutsal kitapların süzgecinden geçirmektedir; gerçeği görünür hale getirmeye çalışmaktadır.

Nesnel idealist felsefenin; erkeğin karşısında kadını "ikinci cins" gören, kadını erkeğin eklentisi yapan anlayışının ortaya serilmesine hizmet etmesi umuduyla…

GİRİŞ

Din dünyası, varolan gerçek dünyanın bir yansımasıdır. Din; eski çağlarda yaşamış ilkel insanların dış doğaya ilişkin en ilkel yanılgılarından, hayal gücünden doğmuştur. Doğa karşısında güçsüz olan insan, korkularından kurtulmak için Tanrılar yaratmıştır.

Çoktanrılı dinler, gelişmemiş üretim koşulları yüzünden, insanın henüz egemenliği altına alamadığı dış doğaya bağımlılığını yansıtır. Bilinmeyen doğa güçleri, insan bilincine doğaüstü güçler (Tanrılar) yaratarak yansır. İnsan kendi yarattığı doğaüstü güç (Tanrılar) karşısında onlara dua ederek, tapınarak kendi güçsüzlüğünü gidermek istemiştir. Yıldırımın ne olduğunu anlamamış insan, kendini yıldırımdan korumak için bir "Yıldırım Tanrısı" yaratmıştır ve ona tapmıştır. Fırtınanın neden oluştuğunu açıklayamayan insan, kendini fırtınadan korumak için bir "Fırtına Tanrısı" yaratmıştır, vb. Çoktanrılı dinler, çok bilinmeyenli doğa denklemini çözmek için insanın hayal dünyasında yarattığı tasarımlardır.

Çoktanrılı Dinlerin Özelliği

Çoktanrılı dinlerden, tektanrılı dinlere geçiş süreci binlerce yıl almıştır. Çoktanrılı dinler ile tektanrılı dinler arasında önemli farklar vardır.

Birincisi çoktanrılı dinlerde tanrısal güç farklı tanrılara dağıtılmıştır; otorite bölünmüştür.

İkincisi çoktanrılı dinlerde kadın tanrıçalar vardır. Sözgelimi çoktanrılı bir dine sahip Hititlerde (M.Ö. 1650-1200); Tanrıça Nikkal, Ay Tanrısı'nın eşi ve Güneş Tanrısı'nın annesidir.

Yine çoktanrılı Antik Yunan dininde (M.Ö. 776-323) Güzellik ve aşk Tanrıçası Afrodit; Doğa Tanrıçası Artemis; Zeka ve sanat tanrıçası Athena; Tarım ve bereket Tanrıçası Demeter vardır. Bunların tümü kadın tanrıçalarıdır.

Üçüncüsü çoktanrılı dinlerde tanrılar evlenirler, çocukları olur; olağan insanlar gibi yaşamları olur. Tektanrılı dinlerde ise erkek profili taşıyan Tanrı hep yalnızdır; tek başına her şeye yeter. Otorite sadece ondadır. Otorite parçalanmamış, tek bir merkezde toplanmıştır.

Ana Tanrıça Kültü

Çoktanrılı dinlerin yaygın olduğu eskiçağ toplumlarında "Doğa Tanrıçası" olarak kabul edilen Ana Tanrıça (Toprak Ana = Doğa Ana) tasvirlerine rastlanır. Anadolu'da yapılan arkeolojik kazılar, Ana Tanrıça figürünün M.Ö. 6500 yıllarında bile var olduğunu ortaya çıkarmıştır. Kadın olarak analığı, üremeyi, hayatın sürmesini simgeleyen Ana Tanrıça'nın resmedilmiş (uyurken, ayakta, vb.) birçok tasviri vardır.

Sözgelimi tarih sahnesine M.Ö. 750 yıllarında çıkan Frigler çoktanrılı bir dine sahiptiler. En önemli tanrıları Ana Tanrıça Kibele idi.

Ana Tanrıça'ya (Toprak Ana'ya) duyulan saygıyı M.Ö. 750-700 yıllarında yaşamış Homeros'un şu sözlerinde bulabiliriz:

"Güçlü kökleriyle bizleri kucaklayan,
Hepimizin anası toprağın şarkısını söylerim ben.
O, yeryüzünde varolan her şeyi besleyen Kutlu atamızdır…
Biz ölümlülere can vermek de onun elindedir,
Verdiği canı geri almak da…"[1]

Sonuç olarak diyebiliriz ki, çoktanrılı dinlerde kadının tanrısallaştırdığı (Tanrıçaların yaratıldığı) bir anlayış vardır. Tektanrılı dinlerde bunu bulamayız. Üç büyük tektanrılı dinde (Yahudilik, Hıristiyanlık, İslam) tek bir tanrı vardır ve erkeksi özelliklerle donatılmıştır. Her üç tektanrılı dinde Tanrıça yoktur.

Çoktanrılıktan tektanrılığa geçiş süreci aynı zamanda Tanrıçaların dinden silinme sürecidir. Gerçek dünyada kadının ezilmesi, sömürülmesi, değersizleştirilmesi arttıkça, gerçek dünyanın çarpık yansıması olan din dünyasında Tanrıçalara yer kalmaz. Ana Tanrıça saygın yerini, göklerde yerleştiği düşünen tek bir baba Tanrı'ya devreder.

Kadın cinsi de buna paralel olarak erkek cinsinin aşağısındaki yerini alır. Aynı zamanda bu durum, ataerkil (erkekegemen) toplumun ortaya çıktığı süreçtir; köleci toplumlarla çakışır.

Çoktanrılı toplumlardan tektanrılı dine geçiş sürecindeki değişimi çok güzel gösteren iki ünlü filozofu (Platon ve Aristoteles'i) "kadına bakış" üzerinden ele alabiliriz. Önce M.Ö. 427-347 yılları arasında yaşamış olan Platon'a bakalım.

Platon'un Kadına Bakışı

Platon insanların öldükten sonra yeniden ikinci kez doğacağına inanır. Birinci hayatlarında kötü olan insanlar, ikinci doğuşlarında cezalandırılacaktır. Nasıl? Kadın olarak doğarak! Platon der ki:

"Dünyaya gelen insanlar arasında korkaklık gösterenler, hayatlarını kötülük etmekle geçirenler, dünyaya ikinci gelişlerinde **kadın olarak doğdular**."[2]

O halde şu an dünyada yaşayan kadınlar, Platon'a göre ruhları cezalandırılmış insanlardır.

Platon'un kadın cinsine biçtiği misyon erkek cinsine göre aşağıda olmaktır. Bu bakışın dinsel kökenleri vardır. Doğal olarak erkek cinsi, kadın cinsine göre üstündür. Platon'a göre:

"İnsanların özü ikiz olduğundan **üstün cins** sonradan **erkek** denecek cins olacaktı."[3]

Kadınları küçültmenin ilk adımıdır bu. Platon burada durmaz; kadınların karakteriyle ilgili şeyler de söyler: Kadın cinsi zayıftır, yaradılıştan gizliliğe eğimli, hesapçı, komplocudur. Erdem bakımından erkeklerden aşağıdadır. Aşağı yaratıkları yasalarla kontrol altında tutabilmek çok önemlidir. Platon bu görüşünü şöyle anlatır:

[1] Homeros, aktaran Fatmagül Berktay, *Tektanrılı Dinler Karşısında Kadın*, Metis Yayınları, 1996, s.45.
[2] Platon, *Timaios*, Sosyal Yayınları, 2001, s.108
[3] Platon, *Timaios*, Sosyal Yayınları, 2001, s.39

”Biz insanların bu öteki cinsi, zayıf oldukları için yaradılıştan gizliliğe eğilimli, çok daha **içten pazarlıklı olan kadınlar**, çekidüzen verilmesi zor diye yasa koyucunun bir yana bırakması sonucunda savsanmıştır.
(…)
Nitekim, kadınlarla ilgili yasal düzenlemeyi savsamak, göründüğü gibi, toplumun yarısını savsamak değildir, **kadın ruhu erdem bakımından erkeklerden ne kadar aşağı** ise, o kadar önemlidir, hatta iki kat önemlidir.”[4]

Kadınlar konusunda bu denli yanlış görüşleri olan Platon’un, erkek ve kadın cinsinin birçok bakımdan eşit olduğunu savunabileceğine inanılabilir mi?

* * *

Platon evliliğe kurallar koymaya çalışır. Evlenirken uygulanacak en önemli kural devlete yararlı olan evliliği istemektir. Kendi hoşuna gidecek kişiyi seçmekten daha değerli olan budur. Ayrıca her kişi 35 yaşına kadar evlenmek zorundadır. 35 yaşına kadar evlenmemiş olanlar her yıl para cezası ödeyecektir. Platon bu yasayı şöyle özetler:

”Evlilik için genel tek kural şu olsun: herkes kendi hoşuna giden evliliği değil, kente yararlı evliliği istemelidir.
(…)
Öyleyse biri, bile bile buna uymayıp kentte bir yabancı gibi evlilik birliğine yanaşmadan yaşar ve otuz beş yaşına bastığında hâlâ evlenmemiş olursa, her yıl para cezası ödesin.”[5]

* * *

Platon evlilik kurumunda cinsel aldatma olayının olmamasını ister. Ama bilir ki yaşadıkları sınıflı toplumda aldatma olayı vardır; bundan kaçınmak mümkün değildir. O zaman ne yapmalı? Platon’un bulduğu çözüm ilginçtir. Aslında ilginç olan bulduğu çözümü açıkça yazmasıdır. Platon eğer aldatma olacaksa ”Gizlice” yapılmasını ister ve der ki:

”Biri tanrıların huzurunda kutsal evlilik bağıyla evine getirdiği kadının dışında satın aldığı ya da başka yoldan elde ettiği kadınlarla ilişki kurar, bunu bütün öteki kadınlardan ve erkeklerden **gizlemezse**, onu sanki yabancıymış gibi kentteki onurlardan yoksun kılacak bir yasa getirmeye herhalde hakkımız olur.”

”Töreye ve yazılı olmayan yasaya uygun bir kural olarak, **gizlice ilişki kurmak** onların gözünde güzel bir şey olsun, hiçbir şekilde yapmamak değil, gizli kalmamak çirkin sayılsın.”[6]

Aristoteles’in Kadına Bakışı

Şimdi ikinci önemli filozof Aristoteles’e (M.Ö. 384-322) bakalım.

Aristoteles’in devlet-toplum modelinde kadının yeri ne olacaktır? Aristoteles’in bu konudaki düşüncelerini yorumsuz olarak aktarmak yeterlidir. O diyor ki:

[4] Platon, *Yasalar, Cilt 1*, Kabalcı Yayınevi, 1998, s.192
[5] Platon, *Yasalar, Cilt 1*, Kabalcı Yayınevi, 1998, s.182, 183
[6] Platon, *Yasalar, Cilt 2*, Kabalcı Yayınevi, 1998, s.67

”Yine, erkekle dişi arasında, önceki doğadan **üstün**, beriki **aşağı** ve uyruktur. Bu genel olarak tüm insanlık için de geçerlidir.”

”Erkek, yönetmeye dişiden daha yeteneklidir.
(...)
Erkekle kadın arasındaki **üstünlük-aşağılık** ilişkisiyse süreklidir.”

”Örneğin, ruhun düşünme yetisi kölede hiç yoktur, kadında vardır ama işlemez.”

”Yoksullar, köleleri olmadığı için kadınlarını ve çocuklarını uşak diye kullanmak zorundadır.”[7]

”Bir **erkeğin isteği**, bir kadınınkinden **daha soyludur**.”[8]

* * *

Aristoteles’e göre: Evlenme için uygun yaş, aşağı yukarı, kızlar için on sekiz, erkekler için otuz yedi dolaylarındadır. Yılın cinsel ilişki için en uygun dönemleri kış mevsimidir.

Aristoteles, aileyi aristokratik bir devlete benzetir. Erkek yöneticidir, kadın yönetilendir. Erkek evliliği öyle yönetmelidir ki, aristokrasiye benzeyen aile oligarşiye dönüşmemelidir. Eğer kadın zenginliğinden dolayı yönetici olursa bu iyi değildir; çünkü bu oligarşik devlete benzer, fazilete dayanmaz. Aristoteles diyor ki:

”Karı-koca ilişkisi aristokrasiye benzer, erkek değere göre yöneticidir, erkeğe gereken şeyleri yapar, kadına uygun olanları ona bırakır. Her şeyi yönetmeye kalkan erkeğin tutumu ise oligarşiye kayar, çünkü o değere aykırı davranmaktadır, daha üstün olmadığı şeyde de bunu uygulamaya kalkmaktadır. Kimi zamansa mirasa konan kadınlar yönetici olur. Bu durumda yetke, oligarşilerde olduğu gibi, erdeme değil, güce ve zenginliğe bağlı olur.”[9]

* * *

Aristoteles’in evlilikte aldatma olayına bakışı Platon’un yaklaşımına benzer. Evli erkeğin karısını aldatması (bir erkek veya kadınla) iyi değildir; ama aldatsa bile bunu gizli tutmalı, söylememelidir. Aristoteles’in sözleriyle şöyle:

”Bir erkeğin herhangi bir cinsiyetten kimselerle evlilik-dışı ilişkilerde bulunması iyi değildir; onun için, bir kimsenin koca olduğu ya da karısı tarafından kendisine böyle denildiği sürece, mümkünse hiç yapılmamalı yahut **itiraf edilmemelidir**.”[10]

Görüldüğü üzere hem Platon, hem Aristoteles kadın cinsini erkek cinsinin eşiti olarak görmemektedir. Her ikisi de erkekegemen köleci toplumun kadını küçülten anlayışını yansıtmaktadır.

Tevrat ve İncil

[7] Aristoteles, *Politika*, Remzi Kitabevi, 2002, s.13, 26, 28, 194
[8] Aristoteles, *Retorik*, Yapı Kredi Yayınları, 1995, s.66
[9] Aristoteles, *Nikomakhos’a Etik*, Kebikeç Yayınları, 2005, s.168
[10] Aristoteles, *Politika*, Remzi Kitabevi, 2002, s.228

Tektanrılı dinlerden biri olan Yahudiliğin kutsal kitabı Tevrat'tır.

Tanrı'nın Musa'ya verdiği söylenen Tevrat levhalarının tarihini kimi araştırmacılar M.Ö. 1400, kimi araştırmacılar M.Ö. 1200 olarak kabul ederler. Gerçekte bu Tevrat levhalarını şimdiye kadar hiçbir araştırmacı görmemiştir. Hiçbir arkeolojik kazıda da böyle Tevrat levhaları bulunamamıştır.

M.Ö. 5. yüzyılda Babil Kralı Nabukadnezar Filistin'i ele geçirmiş ve Yahudi bilginlerini alıp Babil'e götürmüştür. Yahudi bilginleri Babil'deki esirlik yıllarından sonra tekrar Filistin'e geri döndüler. Tevrat'ı yazmaya başladılar. Yazıcılar arasında Ezra ve Nehamya gibi bilginlerin olduğunu bazı araştırmacılar ileri sürerler. Muazzez İlmiye Çığ şu bilgileri veriyor:

"Babil Kralı Nabukadnezar (MÖ 586-538) İsrail topraklarına giriyor. Yakıp yıkıyor, mabetleri yerle bir ediyor. Bu arada pek çok İsrail bilginini Babil'e sürgün olarak götürüyor. Sürgüne giden bilginler orada boş oturmuyorlar. Çiviyazılarını öğrenip Babil kitaplıklarını inceliyorlar. Kuşkusuz birçok konuyu da kulaktan dolma elde ediyorlar. Daha sonra Persler Babil'i ele geçiriyor (MÖ 538-333). 70 yıl sonra Pers Kralı Kirus tutsak olanlara vatanlarına dönme izni veriyor."

"Geri dönenler (…) kendi halklarını bir araya toplamak ve tanrılarını yeniden hayata getirmek için Tevrat'ı kaleme almışlar. Ezra ve arkadaşları ilk olarak onun Torah adı verilen ilk beş kitabını yazmışlar."[11]

Tevrat'ın yazımının ne zaman bittiği belli değildir.

Genel bir kanıya göre Tevrat M.Ö. 300 yıllarında tamamlanmıştır; ondan sonra da bir harfi bile değiştirilmemiştir.

* * *

Tektanrılı Hıristiyan dinin kutsal kitabı İncil'dir:

İsa'nın ölümünden sonra İsa'nın havarileri İncil'i yazmaya giriştiler. İsa'nın havarilerinden Matta, "Matta İncil'i" yazarıdır. Matta'nın M.S. 70. yılda öldüğü sanılmaktadır. İsa'nın havarilerinden Petrus'un talebesi olan Markos, "Markos İncil'ini" yazmış veya yazdırmıştır. M.S. 62. yılında öldüğü sanılmaktadır

İsa'nın havarilerinden Pavlos'un talebesi olan Luka M.S. 50-60 yıllarında "Luka İncil'ini" yazmıştır. İsa'nın havarisi, Yuhanna'nın talebeleri de M.S. 100. yılda "Yuhanna İncil'ini" yazmışlardır. M.S. 350 yıllarında toplanan Hıristiyan kurul bunları birleştirmiştir.

Muazzez İlmiye Çığ, İncil hakkında şu bilgiyi vermektedir:

"İsa'dan sonraki 60-150 yılları arasında, vaktiyle İsa konuşurken yanında bulunanların veya bulunanlardan öğrenenlerin anlattıkları yazıya geçirilmeye başlanmış. Bunlar o kadar çoğalmış ki, MS 350 yıllarında toplanan İznik konsülünde bu yazılar ayıklanarak İsa'nın yaşamını,

[11] Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sumer'deki Kökeni, Kaynak Yayınları*, 2009, s.102.

söylediklerini, mucizelerini bazı farklarla anlatan Aziz Matta, Markos, Luka ve Yuhanna'nın yazdıkları esas kabul edilmiş. Bunlara Yuhanna'nın çeşitli yerlere yazdığı mektuplarla 'Habercilerin İşleri' konuları da eklenerek İncil bugünkü şeklini almış."[12]

Demek ki, 350 yılından sonra İncil'i tamamlanmış kabul edebiliriz.

İslam felsefesinde kadına bakışı ele almadan önce Yahudilik ve Hıristiyan felsefesinin kadına bakışını kısaca incelememiz gerekiyor. Üç büyük tektanrılı dinin ortak yanlarını görebilmemiz için bu zorunludur.

[12] Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sumer'deki Kökeni, Kaynak Yayınları*, 2009, s.105.

TEVRAT'TA KADIN VE EŞİTSİZLİK

Tevrat ilk kadının, erkeğin kaburga kemiğinden yaratıldığını iddia eder. Tanrı, kadını erkekten yaratarak daha başlangıçta onu küçültmüştür. Erkeğin bir parçası olan kadın kendi kökenine böyle boyun eğdirilmiştir. Tevrat'ın Tanrı'sı; erkeğin, kadına olan üstünlüğünü bu yaratım biçimiyle göstermiştir. Tevrat diyor ki:

"Ve RAB Allah, Adam'ın üzerine derin uyku getirdi ve o uyudu; ve onun kaburga kemiklerinden birini aldı ve yerini etle kapadı; ve RAB Allah **Adam'dan aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaptı** ve onu Adam'a getirdi."[13]

Yine Tevrat'a göre, ilk erkek olan Adam'ı ilk kadın olan Havva kandırmış. Tanrı'nın yasakladığı meyveyi ona yedirmiş, kocasını ilk günaha sokmuştur.

"Ve kadın gördü ki, ağaç yemek için iyi ve gözlere hoş ve anlayışlı kılmak için arzu olunur bir ağaçtı; ve onun meyvesinden aldı ve yedi; ve kendisiyle beraber kocasına da verdi, o da yedi.

(…)

Ve Adam dedi: Yanıma verdiğin kadın o ağaçtan bana verdi ve yedim. Ve RAB Allah kadına dedi: Bu yaptığın nedir? Ve kadın dedi: Yılan beni **aldattı** ve yedim."[14]

Allah, Havva'ya işlediği suçtan dolayı zahmet ve acı çekerek doğurma ve kocasının hâkimiyetine boyun eğme cezasını verdi. Tevrat diyor ki:

"Kadına dedi: Zahmetini ve gebeliğini ziyadesiyle çoğaltacağım; ağrı ile evlat doğuracaksın; ve arzun kocana olacak, o da sana **hâkim** olacaktır."[15]

Demek ki kadın erkekegemenliğine işlediği suçtan dolayı sokulmuştur. Doğumun ağrılı ve acılı olması fizyolojik bir olay değil, Tanrı'nın kadını her çocuk doğuruşta cezalandırmasıdır.

* * *

Tevrat'a göre, Abraham (İbrahim) Peygamber Mısır'a gittiği zaman, güzel karısı Sara'yı kendi canını kurtarmak için kız kardeşi olarak tanıtıp; Firavun'un, Sara'yı karı olarak kendisine almasına göz yummuştur. Tevrat hikâyeyi şöyle anlatıyor:

"Mısır'a girmesi yaklaştığı zaman, karısı Sara'ya dedi: İşte, biliyorum ki, sen görünüşü güzel bir kadınsın; ve olur ki, Mısırlılar seni görünce: Bu onun karısıdır, derler; ve beni öldürürler, fakat seni sağ bırakırlar. Senin yüzünden bana karşı iyi davranılsın ve senin sebebinle canım yaşasın diye: Onun kız kardeşiyim, de. Ve vaki oldu ki, Abraham, Mısır'a girdiği zaman, Mısırlılar kadının çok güzel olduğunu gördüler. Ve Firavun'un emirleri onu gördüler ve onu Firavun'a methettiler; ve kadın Firavun'un sarayına alındı. Ve onun yüzünden Abraham'a karşı

[13] *Tevrat, Kitabı Mukaddes (Eski ve Yeni Ahit)*, Birleşmiş Kitabı Mukaddes Cemiyetleri, 1991, s.2.
[14] A.g.e., s.3.
[15] A.g.e., s.3.

iyi davrandı; ve onun koyunları, sığırları ve eşekleri ve köleleri ve cariyeleri ve dişi eşekleri ve develeri oldu. ”[16]

Görülüyor ki, sevgili Peygamberimiz kadını kendi malı gibi görüyor ve onun bedenini bir Firavun’a satabiliyor. Hem de kendi canını kurtarmak için!

* * *

Tevrat, kadının şeytanlığını göstermek için Lût Peygamber’le ilgili şöyle bir olay anlatıyor:

”Lût, Tsoar’dan çıkıp dağda oturdu ve iki kızı onunla beraberdi; çünkü Tsoar’da oturmaktan korktu; ve o, ve iki kızı bir mağarada oturdular. Ve büyük kızı küçüğüne dedi: Babamız kocamıştır ve bütün dünyanın yoluna göre yanımıza girmek için memlekette erkek yoktur; gel, babamıza şarap içirelim ve babamızdan zürriyeti yaşatmak için **onunla yatarız**. Ve o gecede babalarına şarap içirdiler; ve büyük kız girip babası ile **yattı** ve onun yatmasını ve kalkmasını bilmedi. Ve vaki oldu ki, ertesi gün büyük kız küçüğüne dedi: İşte, dün gece babamla **yattım**; bu gece de ona şarap içirelim ve babamızdan zürriyet yaşatmak için, gir, onunla **yat**. Ve o gecede dahi babalarına şarap içirdiler ve küçük kız kalkıp onunla **yattı**; ve onun yatmasını ve kalkmasını bilmedi. Lût’ün iki kızı böylece babalarından **gebe** kaldılar.”[17]

Bu olaydan alınacak ders: Kadınlar babalarını bile kandırıp onlarla yatabilirler. Kadının içindeki şeytani ruh ona her şeyi yaptırabilir(!)

* * *

Tevrat köleciliği savunur. Sadece Yahudilerin birbirini köle yapmasını istemez. Başka halktan olanlar köle yapılabilir ve bu köleler miras olarak köle sahiplerinin çocuklarına devir edilebilir. Tevrat diyor ki:

“Senin malın olacak köleye ve cariyeye gelince, etrafınızda olan milletlerden, onlardan köle ve cariye satın alacaksınız. (…) Ve onları kendinizden sonra miras mülk olarak çocuklarınıza bırakacaksınız, daimi kölelerinizi onlardan alacaksınız; fakat kardeşlerinize, İsrail oğullarına, birbirinize sertlikle efendilik etmeyeceksiniz.”[18]

* * *

Her üç büyük tektanrılı din köleciliği kabul eder. Tevrat köle sahiplerinin haklarının korunmasını, kölelerin buna boyun eğmesini ister. Köle sahibi iyi niyetli ise kölesine kadın verebilir, ama eğer bir İbrani köle 6 yıl hizmet edip özgürlüğüne kavuşursa, köle sahibinin verdiği kadın ve doğurduğu çocuklar efendisine kalır.

[16] A.g.e., s.11.
[17] A.g.e., s.17.
[18] A.g.e., s.126.

”Eğer efendisi ona bir kadın verir ve o kendisine oğullar yahut kızlar doğurursa, kadın ve çocuklar efendisinin olacak ve kendisi yalnız çıkacaktır.”[19]

* * *

Tevrat, kız ve erkek bebek arasında ayrım yapar. Erkek çocuk doğuran kadın az suçludur; bir hafta gibi daha kısa süre murdar (kirli, pis) olacaktır. Kız çocuğu doğurursa ceza uzayacak, iki hafta murdar olacaktır.

”Ve RAB, Musa’ya söyleyip dedi: İsrail oğullarına söyleyip de: Bir kadın gebe kalır ve erkek çocuk doğurursa, o zaman yedi gün murdar olacaktır; âdet murdarlığı günlerinde olduğu gibi murdar olacaktır… Fakat kız çocuk doğurursa, o zaman âdetinde olduğu gibi iki hafta murdar olacak.”[20]

* * *

Tevrat miras hakkını babadan oğluna geçirir. Eğer ölen adamın oğlu yoksa, ancak o zaman kız çocuklarına miras kalabilir. Oğlu olan adamın bütün mirası erkek çocuğundur.

”Eğer bir adam ölürse ve onun **oğlu yoksa**, o zaman mirasını onun kızına geçireceksin.”[21]

* * *

Tevrat zinayı, evlilik dışı ilişkileri ölümle cezalandırır. Bekârete önem verir, kutsallaştırır. Bir adam evlendiği kadının kız olmadığını, daha baba evinde kızlığını kaybettiğini kanıtlarsa kadın öldürülür. Tevrat bu konuda şöyle diyor:

”Genç kadında kızlık nişanları bulunmadığı hakikatse; o zaman genç kadını babasının evinin kapısına çıkaracaklar ve şehrin adamları onu **taşla taşlayacaklar ve ölecek**, çünkü babasının evinde zina etmiş olmakla İsrail’de alçaklık etmiştir; ve aranızdan kötülüğü kaldıracaksın.”[22]

“Başka birinin karısı ile zina eden, komşusunun karısı ile zina eden adam, hem o hem kadın mutlaka öldürülecektir.”[23]

* * *

Tevrat kadına yapılan tecavüzde ya da evlilik öncesi cinsel ilişkide şöyle bir ayrıma gider: Eğer kadınla cinsel ilişki olayı şehirde meydana gelmişse, mutlaka kadın suçludur diye düşünür. Çünkü kadın bağırmamıştır, bağırsa gelip kurtarırlardı(!) O nedenle erkekle birlikte kadın da öldürülecektir.

”Eğer kız olan bir genç kadın bir adama nişanlı ise ve bir adam onu **şehirde** bulup onunla yatarsa; o zaman onların ikisini de o şehrin kapısına çıkaracaksınız ve onları, şehirde olduğu

[19] A.g.e., s.74.
[20] A.g.e., s.109.
[21] A.g.e., s.164.
[22] A.g.e., s.199.
[23] A.g.e., s.120.

halde **bağırmadığı için kadını** ve komşusunun karısını alçalttığı için erkeği taşla taşlayacaksınız ve ölecekler; ve kötülüğü aranızdan kaldıracaksın."[24]

* * *

Tevrat nişanlı olmayan kadına yapılan tecavüzde kadının öldürülmesini istemez, ama onu tecavüz yapan adamın ömür boyu kölesi yapar. Tevrat'ın "Musa Aracılığı ile halka duyurduğu buyruğa göre: 'Eğer bir Adam nişanlı olmayan erden bir kızla karşılaşır, tutup onunla yatarsa ve bu ortaya çıkarsa, kızla yatan adam kızın babasına elli gümüş verecek. **Kıza tecavüz** ettiği için **onu karı olarak alacak** ve yaşamı boyunca onu boşayamayacaktır.'

Dikkat edilirse bu olayda, Tanrının erkeğe ceza falan uyguladığı yok. Kızın hem kocası hem de babası ödüllendiriliyor. Kadın ise hem tecavüzcüsü ile evlendiriliyor hem de ömür boyu o erkekle evli kalması kararlaştırılıyor. Tanrının kadını böylesine cezalandırması için, nedeni açıklanamayan bir kin duygusu içinde olması gerekir."[25]

* * *

Tevrat evlilik dışı doğan çocuğu da hoş görmez. Onu toplum dışına iter. Çocuğun hiçbir suçu olmadığını düşünmez bile. Nameşru (yasanın, dinin doğru bulmadığı) bir çocuk toplum içine alınmayacaktır. Tevrat diyor ki:

"Nameşru çocuk RAB'bin cemaatine girmeyecektir; kendinden olanlardan hiçbiri, hatta onuncu nesle kadar RAB'bin cemaatine girmeyecektir."[26]

* * *

Tevrat fahişe kadınları ölümle cezalandırır. Fahişeliğin erkekegemen toplumsal koşulların ürünü olduğunu görmez. Fahişeleri de kendisinin insan olarak yarattığını unutur. Tevrat, fahişe kadınlara şöyle seslenir:

"Ey fahişe, RABBİN sözünü dinle: Rab Yehova şöyle diyor: Hayasızlığın meydana döküldüğü ve oynaşlarınla fahişelik ederek çıplaklığın açıldığı için (…) seni taşlarla taşlayacaklar ve kılıçları ile seni delik deşik edecekler."[27]

* * *

Kutsal kitap Tevrat boşanma egemenliğini erkeğin eline vermiştir. Boşanma hakkı sadece erkeğindir; kadının boşanma hakkı yoktur. Erkek karar verir, kadın uygular. Erkeğin boşadığı kadın bir başka erkekle evlenirse, bir daha eski kocasına dönemez. Çünkü murdar, pis olmuştur. Tanrı'nın gözünde bu olay mekruh (iğrendirici) bir şeydir.

"Bir adam bir kadın alıp onunla evlendiği zaman vaki olacak ki, onda utanılacak bir şey bulduğu için kadın onun gözünde lutuf bulmazsa, onun için **boş kâğıdını yazacak** ve onun eline verecek

[24] A.g.e., s.199.
[25] Kifayet Ceylan, *Kutsal Metinlerde Şiddet*, İzan Yayıncılık, 2021, s.48.
[26] *Tevrat, Kitabı Mukaddes (Eski ve Yeni Ahit)*, Birleşmiş Kitabı Mukaddes Cemiyetleri, 1991, s.200.
[27] A.g.e., s.801.

ve onu evinden gönderecektir. Ve evinden ayrıldıktan sonra kadın gidip başka bir erkeğin karısı olabilir. Ve sonraki adam da ondan nefret ederse ve onun için **boş kâğıdını yazarsa** ve onun eline verip onu evinden gönderirse; yahut onu kendisine karı olarak almış olan sonraki adam ölürse; onu göndermiş olan evvelki kocası, kadın murdar edildikten sonra, onu kendisine **karı olarak tekrar alamaz**; çünkü RAB'bin önünde bu mekruh bir şeydir; ve Allah'ın RAB'bin sana miras olarak vermekte olduğu memlekette suç işlettirmeyeceksin."[28]

* * *

H.z. Musa'nın Tanrı'sı, kızların kibirli olmasına, kırıtarak yürümesine de kızar. Gazabını onların üzerine gönderir. Tevrat şöyle yazar:

"Ve RAB dedi: Mademki Sion kızları kibirlidir ve boyunlarını ileri uzatarak göz edip yürüyorlar, gezerken kırıtarak gidiyorlar ve ayaklarının halkalarını çıngırdatıyorlar; bundan ötürü RAB, Sion kızlarının tepesini kel ile vuracak ve RAB onların gizli yerlerini açacak. Ayak halkalarının güzelliğini ve fileleri ve mehçeleri; küpeleri ve bilezikleri ve peçeleri; alın çatkılarını ve ayak zincirlerini ve bel kemerlerini ve hoş koku şişelerini ve muskaları; yüzükleri ve burun halkalarını; bayram esvaplarını ve örtüleri ve şalları ve keseleri; el aynalarını ve gömlekleri ve baş sargılarını ve atkıları RAB o gün kaldırıp atacak. Ve vaki olacak ki, hoş koku yerine pis koku; ve bel kemeri yerine ip; ve saç lülesi yerine saçsız baş; ve süslü esvap yerine çuldan gömlek; güzellik yerine dağlanma olacak."[29]

* * *

Tevrat kadının "namusuna" çok düşkündür. Kadının eli sadece kocasının cinsel organına değebilir. Diyelim ki, bir kadının kocası kavga ediyor ve kadın bunu görüyor. Eğer kadın dövülen kocasını kurtarmak için araya girerse ve diğer erkeğin cinsel organını tutarsa kadının elini kesmek gerekir. Tevrat diyor ki:

"Adamlar birbiriyle kavga ederken birinin karısı yaklaşıp kocasını dövenin elinden onu kurtarmak için elini uzatır ve onu utanılacak yerlerinden tutarsa; o zaman **kadının elini keseceksin**, gözün ona acımayacaktır."[30]

İşte Tevrat, kocanın namusunu(!) kurtarmak ve kadını iffetli kılmak için el kesmeyi uygun görür.

[28] A.g.e., s.201.
[29] A.g.e., s.675.
[30] A.g.e., s.202.

İNCİL'DE KADIN VE EŞİTSİZLİK

Tevrat'ın ataerkil (soyda babayı, erkeği temel alan) katı geleneklerine karşı, Hıristiyanlığın İncil'i kadın konusunda daha esnek kalır. Bu nedenle olsa gerek, İsa'nın dini başlangıçta köle ve kadınlar arasında yaygınlaşmıştır. Ancak Hıristiyanlık da erkekegemenliğini savunur.

Hıristiyanlık kadın kitlesini dinsel bir güç olarak kullanmak için evliliği, aileyi yüceltmez. Evliliği istenilir bir şey olarak değil, zorunluluktan dolayı kabul eder. İncil'e göre: Kadınlar kendilerini erkeklere adayacaklarına, Tanrı'ya, ibadete adamalıdırlar. Eğer cinsel ihtiyaçlarından vazgeçemiyorlarsa, zina yapacaklarına evlensinler. Ama kadın ve erkek için ideal olan şey evlenmemesidir (İsa gibi). İncil'de İsa şöyle diyor:

"Erkeğin evlenmemesi iyidir. Ama cinsel ahlaksızlıklardan dolayı her erkeğin bir karısı, her kadının bir kocası olsun. Erkek karısına, kadın da kocasına hakkını versin. **Kadının bedeni kendine değil, kocasına aittir.** Benzer şekilde, erkeğin bedeni kendine değil, karısına aittir. İki tarafın onayıyla geçici bir süre için kendinizi duaya vermekten başka bir nedenle birbirinizi reddetmeyin. Sonra yine birleşin ki, Şeytan kendinizi denetleyemediğinizden dolayı sizi ayartmasın.

Bunu bir buyruk olarak değil, bir uzlaşma yolu olarak söylüyorum. Bütün insanların benim gibi olmalarını dilerdim. Ama kimi şöyle, kimi böyle, herkesin Tanrı'dan payına düşen bir ruhsal armağanı vardır.

Yine de evlenmemiş olanlara ve dul kadınlara şunu söyleyeyim, benim gibi kalsalar onlar için iyidir. Ama kendilerini denetleyemiyorlarsa, evlensinler. Çünkü şehvetle yanmaktansa evlenmek daha iyidir.

Evli olanlara ise şunu buyuruyorum, daha doğrusu RAB buyuruyor: kadın kocasından ayrılmasın. Ayrılırsa, ya kocasız kalsın, ya da kocasıyla barışsın. Erkek de karısını boşamasın. (…)

Kızlara gelince, RAB'bimden onlarla ilgili bir buyruk almış değilim. Ama RAB'bin merhameti sayesinde güvenilir biri olarak düşündüklerimi söylüyorum. Öyle sanıyorum ki, şimdiki sıkıntılar nedeniyle insanın olduğu gibi kalması iyidir. **Evli misin, boşanmayı isteme. Bekâr mısın, kendine bir eş arama.** Ama evlenirsen, günah işlemiş olmazsın. Bir kız da evlenirse, günah işlemiş olmaz. Ne var ki, evlenenlerin bu yaşamda sıkıntıları olacaktır. Ben sizi bu sıkıntılardan esirgemek istiyorum."[31]

Dikkat ederseniz, Hıristiyanlık zorunluluktan dolayı kabul ettiği evlilikte, monogami (tekeşlilik) tarafındadır. İncil evliliği arzulamaz ama, eğer evlilik olmuşsa boşanmayı da arzulamaz. Evlenen bir çift ömür boyu boşanmamalıdır. Kadının bedenini erkeğe teslim eden bu din, ölünceye kadar kadının erkeğe kul olmasını istemektedir. Evlenmeyi tercih edenler

[31] *İncil*, Yeni Yaşam Yayınları, 1990, s.357, 358.

ölüme kadar birbirine tutsak edilmekte, bireysel özgürlükleri ortadan kaldırılmaktadır. Şüphesiz ki, bu tutsaklıktan en fazla zarar gören kadın olacaktır.

* * *

İncil'e göre zina günahtır. Üstelik zina için bir cinsel ilişki gerekmez. Bir kadına bakan adam, içinde cinsel bir arzu duyarsa zaten zina etmiş demektir. Daha da ilginci, boşanmış bir kadınla evlenen bir adam da zina etmiş olur.

Düşünün! İki cins arasında doğal bir ihtiyaç olan cinsel birleşmenin bastırılması isteniyor. Eğer bunu başaramayıp evlenmişseniz bir daha ayrılamıyorsunuz. Her şeyi göze alarak ayrılan kadın ise, yaşamı boyunca başka bir erkekle birlikte olamıyor; çünkü zina etmiş sayılıyor. Hıristiyanlıkta kadının özgürlüğü bu kadardır işte!

İncil'den okuyalım:

"Zina etme! denildiğini duydunuz. Ama ben size diyorum ki, bir kadına bakıp onu arzulayan her adam, zaten yüreğinde o kadınla zina etmiştir. Eğer sağ gözün seni günaha sokarsa, onu çıkar, at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, tüm vücudunun cehenneme atılmasından iyidir. Eğer sağ elin seni günaha sokarsa, onu kes, at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, tüm vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir.

'Kim karısını boşarsa ona boş kâğıdını versin' denilmiştir. Ama ben size diyorum ki, karısını cinsel ahlaksızlıktan başka bir nedenle boşayan her adam, onu zinaya itmiş olur. **Boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur.**"[32]

Yine İsa'ya boşanma konusunu sınama amacıyla soran Ferisilere verilen cevap şöyledir:

"Kutsal Yazıları okumadınız mı? Yaradan, ta başlangıçtan insanları erkek ve dişi olarak yarattı ve şöyle dedi: Bu nedenle adam annesini babasını bırakacak, karısına bağlanacak ve ikisi tek bir vücut olacaklar. Şöyle ki, onlar artık iki değil, tek vücuttur. O halde Tanrı'nın birleştirdiğini, insan ayırmasın.

Ferisiler İsa'ya 'Öyleyse' dediler, 'Musa neden erkeğin, karısını, bir boş kâğıdı verip boşayabileceğini söyledi?'

İsa onlara, 'Musa, karılarınızı boşamanıza, yüreklerinizin katılığından ötürü izin verdi,' dedi. Başlangıçta bu böyle değildi. Ben size şunu söyleyeyim, karısını cinsel ahlaksızlıktan başka bir nedenle boşayıp başkasıyla evlenen zina etmiş olur. Boşanmış kadınla evlenen de zina etmiş olur."[33]

İncil boşanmaya karşı böyle katı bir tutum geliştirirken, ancak adamın ölmesi halinde kadının yeniden evlenebileceğini kabul eder:

"Örneğin, evli kadın kocası yaşadıkça yasayla kocasına bağlıdır; ama kocası ölürse, kocayla ilgili yasadan özgür olur. Buna göre kadın, kocası yaşarken başka bir erkekle ilişki kurarsa zina

[32] A.g.e., s.10.
[33] A.g.e., s.45.

edici diye anılır. Ama kocası ölürse kadın yasadan özgür olur. Öyle ki, başka bir erkeğe varırsa zina etmiş olmaz."[34]

Ancak İncil'e göre dul kadın evlenmezse daha iyi eder. İsa diyor ki:

"Bir kadın, kocası yaşadıkça kocasına bağlıdır. Kocası ölürse kadın dilediği kimseyle evlenmekte özgürdür; yeter ki, o kimse RAB'be ait olsun. Ama dul kadın olduğu gibi kalırsa daha mutlu olur. Ben böyle düşünüyorum ve sanırım bende de Tanrı'nın Ruhu vardır."[35]

* * *

İsa evlilik kurumuna kadını köleleştirdiği için karşı çıkmaz. Onun derdi başkadır. İsa'ya göre evlilik kaygı yaratır; insan evli olunca Tanrı'yı fazla düşünmez. Erkek ve kadın birbirlerini hoşnut etmek için harcayacağı zamanı Allah'a adamalıdır. İncil'de şöyle yazıyor:

"Kaygısız olmanızı istiyorum. Evli olmayan erkek, RAB'bi nasıl hoşnut edeceğini düşünerek RAB'bin işleri için kaygı çeker. Ama evli erkek karısını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygı çeker. Böylece ilgisi ikiye bölünür. Evli olmayan kadın ya da kız hem vücutça, hem de ruhça kutsal olmak amacıyla RAB'bin işleri için kaygı çeker. Ama evli kadın, kocasını nasıl hoşnut edeceğini düşünerek dünya işleri için kaygı çeker."[36]

* * *

Hıristiyanlığın kutsal kitabı olan İncil de erkek üstünlüğünü savunur. Mesih (İsa) erkektir. Tanrı kendine erkek bir oğul seçmiştir. O halde, tüm erkeklerin reisi İsa'dır. İsa'nın hiyerarşik üstü ise erkek Tanrı'dır. Kadın, erkekten aşağı olduğu için başını örterek dua etmelidir. Erkek başını örtmemelidir; çünkü erkek, Tanrı'nın benzeri olup Tanrı'yı yansıtır. Erkek kadından değil, kadın erkekten yaratılmıştır. İncil diyor ki:

"Ama şunu da bilmenizi isterim: Her erkeğin başı Mesih, **kadının başı erkek** ve Mesih'in başı Tanrı'dır. Başı örtülü olarak dua eden ya da peygamberlik eden her erkek, başını küçük düşürür. Ama başını örtmeden dua eden ya da peygamberlik eden her kadın, başını küçük düşürür. Böylesinin, başı traş edilmiş bir kadından farkı yoktur. Eğer kadın örtünmüyorsa, saçını kestirsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da traş etmesi ayıpsa, başını örtsün. Erkek başını örtmemelidir. Çünkü erkek **Tanrı'nın benzeyişinde olup Tanrı'nın yüceliğini yansıtır**. Kadın ise erkeğin yüceliğini yansıtır. Çünkü erkek kadından değil, kadın erkekten yaratıldı. Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratıldı. Bu nedenle ve melekler uğruna kadın buyruk altında olduğunu göstermek için başını örtmelidir."[37]

İncil, kadını ikincil bir varlık olarak gördüğünü, kocasının sözlerini dinlemesi gerektiğini, toplantılarda konuşmaması gerektiğini şu sözlerle anlatır:

[34] A.g.e., s.330.
[35] A.g.e., s.359.
[36] A.g.e., s.358.
[37] A.g.e., s.364.

”Kadınlar, kutsalların bütün topluluklarında olduğu gibi, toplantılarınızda sessiz kalsın. **Konuşmalarına izin yoktur.** Kutsal Yasa’nın da belirttiği gibi, uysal olsunlar. Öğrenmek istedikleri bir şey varsa, evde kendi kocalarına sorsunlar. Çünkü kadının toplantı sırasında konuşması ayıptır. Yoksa Tanrı’nın sözü sizden mi kaynaklandı ya da yalnız size mi ulaştı?”[38]

* * *

İncil kadının kocasına boyun eğmesini, erkeğin de bu köleliğe karşılık kadını sevmesini buyurur:

”Ey kadınlar, RAB’be ait olanlara yaraşır biçimde, **kocalarınıza boyun eğin**. Ey kocalar, karılarınızı sevin.”[39]

Kadın, erkeğe egemen olamaz. Çünkü Tanrı önce erkeği yaratmıştır. Erkeği kandıran kadındır. Suçu işleyen kadındır. O yüzden değil midir ki, doğurmak kadına ceza olarak verilmiştir. Çocuk doğurduğunda bu cezadan kurtulacaktır. İncil şöyle yazıyor:

”Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrensin. Kadının ders verip erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum; kadın sükûnet içinde dinlesin. Çünkü önce Âdem, sonra Havva yaratıldı. Aldatılan da Âdem değildi, **kadın aldatılıp** suç işledi. Ama kadın sağduyu, iman, sevgi ve kutsallıkta yaşarsa, çocuğun doğmasıyla kurtulacaktır.”[40]

Tabii ki İncil açısından burada bir sorun var. Kadın, Tanrı’ya karşı işlediği suçu affettirmek için çocuk doğurmalıdır. Peki, İsa, neden istenilen şeyin iki cinsin birleşmemesi olduğunu söylüyor. Tanrı’nın gerçek isteği kadının hiç evlenmemesi ise, kadın çocuğu nasıl doğurup günahlarından kurtulacaktır? O halde, Tanrı’nın isteğine uyan hiç evlenmemiş kadın ya da çocuğu olmayan evli kadın hep günahkâr olarak kalacaktır. Çocuk doğuramayan kadın böylece İncil tarafından günahkâr olmaya mahkûm edilmiştir.

* * *

Hıristiyanlık yaşlı ve genç dullara farklı gözlerle bakar. Yaşlı dulları yüceltir, genç dulları küçümser. Niçin? Yaşlı dul -ki bu İncil’e göre 60 yaşından aşağı olmayan kadın demektir- artık evlenemez. Yaşlı dul da Tanrı’ya, Mesih’e, din adamlarına kendini adayabilir. Genç dul ise cinsel arzularını dengeleyemez, yeniden evlenmek ister. Evlenemezse tembelliğe alışır, dedikodu yapar, zinaya başvurabilir. En iyisi genç dullar evlensin, daha az kötülük olsun(!) İncil’den aktarıyorum:

”Yaptığı iyiliklerle tanınan, tek erkekle evlenmiş, altmış yaşından aşağı olmayan bir dul kadın, eğer çocuk büyütmüş, konuk ağırlamış, kutsalların ayaklarını yıkamış, sıkıntıda olanlara yardım etmiş ve kendini her tür iyi işe adamışsa, adı dullar listesine yazılsın. Daha genç dulların adlarını yazmayı reddet. Çünkü bedensel arzuları, Mesih’e olan bağlılıklarına galip gelince evlenmek isterler. Böylelikle, verdikleri ilk sözü çiğneyerek hüküm giyerler. Aynı zamanda evden eve gezerek tembelliğe alışırlar. Yalnız tembelliğe alışmakla kalmazlar, üzerlerine düşmeyen sözler

[38] A.g.e., s.370.
[39] A.g.e., s.424.
[40] A.g.e., s.437.

söyleyerek başkalarının işlerine karışan boşboğazlar olurlar. Bu nedenle, daha genç olan dulların evlenmelerini, çocuk yapmalarını, ev yönetmelerini ve düşmana herhangi bir iftira fırsatı vermemelerini isterim. Bazıları sapmış ve Şeytan'ın ardına düşmüşler bile."[41]

İncil'in, genç dul kadınları kötü, küçük gören yaklaşımını eleştirmeye gerek var mı?

* * *

İncil kocalara da seslenir. Kadın acizdir. Bu zayıf yaratıkları koruyun, saygı gösterin, der.

"Ey kocalar, aynı şekilde siz de karılarınızla olan yaşayışınızda anlayışlı olun. Daha zayıf varlıklar ve yaşam lütfunun ortak mirasçıları oldukları için onlara saygı gösterin. Öyle ki, dualarınıza bir engel çıkmasın."[42]

Bütün bu örnekler gösteriyor ki İncil, Tevrat kadar vahşice kadınları cezalandırmasa da kadını küçük görür, erkeği yüceltir. Patriarkal (erkekegemenliğine dayanan) sistemin sürmesini ister. Günümüz koşullarında İncil'in söylediklerini Hıristiyan dünyasının Papa'sı ve kilise hayata uygular: Kadının ve çocukların erkeğe boyun eğmesini ister. Papa, XI. Pius, *Hıristiyan Evliliği* adlı genelgesinde kadının köleliğin şu sözlerle onaylar:

"Sevgi yasası, **erkeğin** bir yandan **kadınla çocuktan üstün olmasını**, öte yandan da havarinin şu sözlerinde betimlediği üzere kadınlardan (ve çocuklardan) kendi rızalarıyla boyun eğmelerini ve sözünü dinlemelerini istemesini gerektirir: 'Eşler (ve çocuklar) Tanrı gibi, kocanızın (babanızın) sözünden dışarı çıkmayın. Çünkü, nasıl İsa'nın kilise üzerinde yetkesi varsa, bir kocanın da karısı (ve çocukları) üzerinde yetkesi vardır.'"[43]

* * *

İncil de Tevrat gibi köleliği savunur. Kölelerin köle sahiplerine boyun eğmesini ister. İncil diyor ki:

"Ey köleler, dünyadaki **efendilerinizin her sözünü dinleyin**. Bunu, sırf insanları hoşnut etmek isteyenler gibi göze hoş görünen hizmetle değil, saf yürekle Rab korkusuyla yapın."

"Efendi ister gecenin ikinci ister üçüncü nöbetinde gelsin, uyanık bulacağı kölelere ne mutlu!"

"Efendisinin isteğini bilip de hazırlık yapmayan, onun isteğini yerine getirmeyen köle çok **dayak yiyecek**."[44]

İncil kölelerin var olan yönetime saygı göstererek davranmasını ister. Yönetim kötü olsa bile köleler böyle davranmalıdır; çünkü İncil'e göre her yönetim Tanrı'dandır. Var olan yönetim Tanrı tarafından kurulduğu için ona karşı çıkılamaz, isyan edilemez. İncil'den aktaralım:

[41] A.g.e., s.440-441.
[42] A.g.e., s.488.
[43] Papa, XI. Pius, *Hıristiyan Evliliği Genelgesi*, aktaran Wilhelm Reich, *Geleceğin Çocukları*, Payel Yayınları, 1996, s.185.
[44] *İncil*, Yeni Yaşam Yayınları, 1990, s.424, 161.

”Ey hizmetkârlar, efendilerinizin yalnız iyi ve yumuşak huylu olanlarına değil, ters huylu olanlarına da tam bir saygıyla boyun eğin. Eğer bir kimse haksız yere elem çektiğinde Tanrı bilinciyle acılara katlanırsa Tanrı'yı hoşnut eder.

(…)

Herkes, altında bulunduğu **yönetime boyun eğsin**. Çünkü Tanrı'dan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Tanrı tarafından kurulmuştur. Bu nedenle, **yönetime karşı direnen, Tanrı'nın düzenlediğine karşı gelmiş olur**. Karşı gelenler yargılanırlar. İyilik yapanlar değil, kötülük yapanlar yöneticilerden korkmalıdırlar. Yönetimden korkmamak ister misin? İyi olanı yap, yönetimin övgüsünü kazanırsın. Çünkü yönetim, senin iyiliğin için Tanrı'nın hizmetindedir. Ama kötü olanı yaparsan, kork! Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor; kötülük yapanın üzerine Tanrı'nın gazabını salacak olan öç alıcı olarak Tanrı'nın hizmetindedir. Bunun için, yalnız Tanrı'nın gazabı nedeniyle değil, vicdan nedeniyle de yönetime boyun eğmek gerekir. Vergi ödemenizin nedeni de budur. İşte yöneticiler, Tanrı'nın bu amaç için gayretle çalışan hizmetkârlarıdır. Vergi hakkı olana vergiyi, gümrük hakkı olana gümrüğü, korku hakkı olana korkuyu, saygı hakkı olana saygıyı, herkese hakkını verin.”[45]

Anlaşıldığı üzere İncil de Tevrat gibi insanlar arasındaki eşitsizliği savunur; eşitsizliği Tanrı'nın bir emri gibi görür. İncil; hem kadını erkeğin kölesi yapar, hem de ezilen bir halkı zalim bir iktidarın suskun esiri yapar.

[45] *İncil*, Yeni Yaşam Yayınları, 1990, s.342, 487.

İSLAM FELSEFESİNDE KADIN

İslam felsefesinde kadınlara layık görülenler nelerdir? İlkönce belirtilmesi gereken şudur: İslam felsefesi kadınlara karşı, erkeklerden yanadır. İslam öz olarak erkekleri savunan bir dindir.

Kur'an'ın ayetlerinin büyük çoğunluğu erkeklere seslenir. Kur'an, erkeklerin (en başta Hz.Muhammed'in) haklarını öne koyar.

Gerçekler böyleyken, İslam felsefesi aksini iddia eder. Kendini kadınların haklarına saygı gösteren bir felsefe olarak sunar.

Gerçeği ortaya çıkarmak için boş sözlere değil, kanıtlara bakmamız gerekir. En büyük kanıtımız İslam felsefesinin kutsal kitabı olacak!

Erkeğin Kadın Üzerindeki Egemenliği

Kadının, erkeğin yanında ikinci dereceye indirgenmesi Adem'in yaratılışıyla başlar: Önce Adem (erkek) yaratılmıştır. Sonra Adem'in eşi (kadın). Ayrıca Tanrı, Adem'in eşini (Havva'yı) Adem'den yaratmıştır. Yani kadın, erkekten yaratılmıştır.

"*Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve **ondan da eşini** yaratan, ikisinden birçok erkek ve kadın üretip yayan rabbinize itaatsizlikten sakının.*"[46]

"*Sizi bir tek candan yaratan, kendisiyle mutlu olsun diye **ondan da eşini** yaratan O'dur.*"[47]

"*Sizi bir kişiden yarattı O. Sonra **ondan da eşini** meydana getirdi.*"[48]

Demek ki, Tanrı, erkeğe daha çok önem verdiği için önce erkeği, sonra kadını yaratmıştır.

Tanrı bununla yetinmemiş, Adem ve eşini cennetten kovduktan sonra, onları birbirine düşman olarak yeryüzüne göndermiştir. O halde, kadın ile erkek arasındaki ilk düşmanlığı yaratan Tanrı'dır.

Tanrı, Adem ve eşine şöyle dedi:

"*'**Birbirinize düşman olarak inin!** Sizin için yeryüzünde bir süreye kadar yerleşme ve faydalanma vardır.'*"[49]

"*'**Birbirinize düşman olarak inin.** Sizin için yeryüzünde belli bir süre barınak ve yararlanma vardır.*"[50]

---

[46] Nisâ Sûresi, 1. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.9.
[47] A'râf Sûresi, 189. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.643.
[48] Zümer Sûresi, 6. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.459.
[49] A'râf Sûresi, 24. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.509.
[50] Bakara Sûresi, 36. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.5.

Demek ki, iki cinsin (erkek ve kadının) birbirine düşmanlığı Tanrı'nın insanı yarattığı zamandan başlıyor.

***

Bakara Suresi'nin 228. ayetinde erkeklerin, kadınlar üzerinde üstün bir dereceleri olduğu açıkça belirtilir:

"*Kadınların, mâkul ve meşrû ölçülerde ödevlerine denk hakları vardır; erkeklerin ise onların* ***üzerinde bir dereceleri*** *mevcuttur.*"[51]

Bu ayetin yorumunu yapan Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri, erkeklere bir derece fazla hak verildiğini onaylar. Erkeklere Tanrı'nın tanıdığı bu ayrıcalığı, fizyolojik-biyolojik farklılıklara bağlar. Ayrıca erkeğin evin geçimini sağladığından dolayı kadından üstün olduğunu söyler. Aktaralım:

"İki cinsin fizyolojik ve biyolojik yapıları da birbirinden farklıdır. İstisnaları bulunmakla beraber genellikle evin geçimini sağlamada ağır yük ve temel rol de erkeğe aittir. İşte bu temel ve değişmez farklılıklara dayalı olarak erkeklere bir derece fazla hak verilmiştir."[52]

İleri sürülen gerekçelerin inandırıcı olmadığı bir yana, önemli olan Tanrı'nın kadınları erkeklerden aşağı gördüğünün kabul edilmesidir. Tanrı gözünde neden ne olursa olsun; erkekler, kadınlardan üstün yere sahiptir.

***

Tanrı'nın insanların bir kısmını, diğer insanlara üstün kılması adaletli bir davranış olabilir mi? Eşitlikçi Tanrı fikriyle, ayrıcalık tanıyan Tanrı fikri bağdaşır mı?

İslam felsefesi, birtakım insanların diğer insanlardan üstün yaratıldığını savunur. Buna bir örnek olarak, erkeğin kadından üstünlüğünü gösterir. Öyle ki, erkekler, kadınların yöneticisi olmalıdır. Nisa Suresi'nin 34. ayeti bu anlayışa bir kanıttır.

"*Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılmasına bağlı olarak ve mallarından harcama yapmaları sebebiyle* ***erkekler kadınların yöneticisi*** *ve koruyucusudurlar.*"[53]

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin bu ayetle ilgili yorumunu ekleyelim:

"Allah insanların bir kısmına diğerlerinden üstün kabiliyetler vermiştir, bu cümleden olarak koruma ve yönetme bakımından erkekler, kadınlardan daha uygun özelliklerle donatılmışlardır. Erkekler aile geçimini ve diğer malî yükümlülükleri üstlenmişlerdir."[54]

Günümüz toplumu kapitalizmde evin geçimini sadece erkek sağlamaz. Bu gerçeği kenara koyalım. Böyle düşünen bir felsefenin, erkek ile kadın arasındaki eşitliğe inandığı söylenebilir mi? Daha önemlisi: Tanrı; erkeği, kadının yöneticisi olarak yaratmışsa, bu dünyada "kadın-

[51] Bakara Sûresi, 228. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.359.
[52] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.365.
[53] Nisâ Sûresi, 34. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.54.
[54] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.58.

erkek eşitliğini" savunmak boş bir çabadır. Tanrı'nın emri ve bakışı gereği, kadınlar hep yönetilen bir varlık olacaktır. Erkek bir efendi, kadın onun kölesi olacaktır.

Demek ki, İslam felsefesi, erkek-kadın eşitliğini istememektedir.

***

İslam felsefesine göre kadın unutkandır. Bir borç senedi için şahit gerekirse, 2 kadını bir erkeğe eşit olarak düşünmek gerekir. Yani Tanrı huzurunda 1 erkek şahit=2 kadın şahide eşittir. Borç senedinin şahitleri konusunda Tanrı'nın görüşü şudur:

"*Erkeklerinizden iki şahidi de tanık tutun. Şahitler iki erkek olmazlarsa, rızâ göstereceğiniz şahitlerden bir erkekle –biri **yanılırsa** diğerinin ona **hatırlatması** için– iki de kadın olsunlar.*"[55]

Tanrı ilk tercih olarak iki erkek şahit istemektedir. Eğer bu bulunamazsa "1 erkek şahit + 2 kadın şahit" istemektedir. Dikkat edilirse 1 erkek şahit mutlak biçimde istenmektedir. İslam felsefesi; iki erkek şahit yoksa, 4 kadın şahide bile razı olmamaktadır. Burada erkek, Tanrı'nın güvencesidir.

Peki, erkek şahitlikte yanılamaz mı? Kadının yanılabileceğini düşünen İslam felsefesi, erkeğin yanılmayacağını düşünür. Çünkü Tanrı, erkeği, kadından bir derece üstün yaratmıştır.

Bu ayete göre İslam felsefesi, ticarette şahit gerekirse, ancak "2 erkeği" veya " 1 erkek + 2 kadını" kabul etmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri bu ayetin açıklamasını yaparken İslam felsefesi için sonucu yazar:

"Malî konularda şahit ya iki erkek ya da bir erkek, iki kadın olacaktır."[56]

Bu hüküm bile kadını aşağılamak demektir; kadının aklını, erkeğin aklının aşağısına koymak demektir.

***

İslam felsefesi, ölen bir kimsenin mirasını paylaştırırken de erkekleri korur; erkeğe ayrıcalık tanır. Miras bölüşümünde erkeğin payı, kadının iki katıdır.

"*Allah size, çocuklarınız hakkında **erkeğe, iki kadın payı kadar** (vermenizi) emreder.*"[57]

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri, Tanrı'nın erkek ve kız kardeş arasında yaptığı bu haksızlığı haklı çıkarmak için garip bir yorum yapar. Şöyle ki:

"Miras paylaşımında kadınların yarı erkek hissesi kadar pay almaları ilk bakışta bazı kimselere ters gelmiş.

[55] Bakara Sûresi, 282. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.445.
[56] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.448.
[57] Nisâ Sûresi, 11. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.24.

Halbuki konuya, İslâm'ın getirdiği yükümlülükler bütünü, nimet-külfet dengesi gibi başka unsurlar göz önüne alınarak bakıldığında bu **dağıtım şeklinin adalet ve hakkaniyete** daha uygun olduğu görülmektedir."[58]

İnanılmaz bir savunma değil mi? Kadın sonuçta bir pay alırken, erkek iki pay almaktadır. İkisi kardeştir; aynı ana babanın çocuğudur. Adaletsizlik kör gözün göreceği kadar açık olmasına rağmen, İslam felsefesi bu paylaşıma "adaletli bir paylaşım" demektedir.

Nisa Suresi'nin 176. ayeti, Nisa Suresi'nin 11. ayetini destekler. Mirasta erkeğe iki pay, kadına bir pay verilmesini ister:

"***Erkeğin hakkı, iki kadın payı kadardır.*** *Yanılmayasınız diye Allah size açıklama yapıyor.*"[59]

Bu ayetin yorumunda da yine nimet-külfet dengesinin, erkeğe kadından fazla verilerek kurulduğu savunulmaktadır.

"Erkek kardeşlere, aynı derecede bulunan kız kardeşlere nisbetle iki misli pay verilmiş, böylece nimet-külfet dengesi kurulmuştur."[60]

Nereden bakarsak bakalım, İslam felsefesinin gözünde kadınlar, erkeklerin yarısıdır. İslam hukukunun miras konusundaki yaklaşımı bunu doğrulamaktadır.

***

İslam felsefesinin gözünde kadın tuzak kuran bir varlıktır. Yusuf Peygamber, Allah'a, kendisini "kadınların tuzaklarından" uzak tutması için dua eder. Tanrı onun bu duasını kabul eder.

"*Yûsuf, 'Rabbim! Zindan bana bunların benden istediklerinden daha iyidir. Eğer onların bana kurdukları tuzağı boşa çıkarmazsan, onlara meyleder ve cahillerden olurum!' dedi. Rabbi onun duasını kabul etti ve* ***kadınların tuzağına*** *düşürmedi.*"[61]

"Tuzak kurmak" toplumsal bir sorundur. Kadını ve erkeği "tuzak kurmaya" iten toplumsal koşullar vardır. İnsanların davranışlarını, içlerinde yaşadıkları toplum belirler. Ne var ki, sadece "tuzak kuranları" kadınlar olarak göstermek, erkekleri "temize çekmek" anlamına gelir. Başka bir deyişle kadınları aşağılamak demektir.

[58] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.26.
[59] Nisâ Sûresi, 176. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.197.
[60] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.198.
[61] Yûsuf Sûresi, 33, 34. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir III*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.229.

Kadınların Giyimi

Arap toplumunda kadınların örtünme geleneği yoktu. Kadınlar açık saçık sokağa çıkarlar, erkeklerin ilgisinden çekinmezlerdi. Sokaklarda kadın ve erkeğin birbirini tanıyarak sohbet etmesi yadırganmazdı.

Peygamberin Mekke devrinde ve Medine'ye geldikten sonraki ilk dönem içinde Müslüman kadınların giyinişleri, sokağa çıkışları "müşrik" denilen kadınlardan farksızdı. Hz.Muhammed'in hanımları da 627 yılına kadar örtünmüyordu.

İlk emir Hz.Muhammed'in hanımları üzerine indi. Tanrı, Hz.Muhammed'in hanımlarının iffetini, namusunu korumak üzere Ahzâb Suresi'nin 32. ve 33. ayetlerini gönderdi. Hz.Muhammed'in hanımları dışarı çıkmamalı, evde oturmalıydı. Cahiliye dönemindeki kadınlar gibi (Müslümanlık öncesi dönemde gibi) açık saçık giyinmemeliydi.

Ahzâb Suresi'nin 32. ve 33. ayetinde şöyle yazıyordu:

"*Ey Peygamber'in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz.*"

"*Evlerinizde oturun. Önceki cahilliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın.*"[62]

Bu ayetlerden yan bir bilgi olarak Müslümanlıktan önce Arap toplumunda kadınların "açık saçık giyindiklerini" öğreniyoruz.

Bu ayetlerden sonra kadınların tesettüre girmesini (örtünmesini) emreden Ahzâb Suresi'nin 59. ayeti indi. Bu ayet sadece Hz.Muhammed'in hanımlarını değil, tüm Müslüman kadınları kapsıyordu. Bu ayete göre, kadınlar öyle örtünmeliydi ki, erkekler tarafından **tanınmamalıydı**. Önce Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çevirisinden aktaralım.

"*Ey peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle: Dış giysilerini üzerlerine bürünsünler. Bu **tanınıp** rahatsız edilmemeleri için en uygun olandır. Allah ziyadesiyle bağışlamakta ve çok esirgemektedir.*"[63]

Burada kadınların dışarı çıkarken **dış giysi (cilbâb)** giymeleri istenmekteydi. Cilbâb, baştan aşağı kadar örten "çarşaf" demekti. Yüzün gözler açık bırakılmak üzere örtülmesi anlamına geliyordu. Zaten başka türlü kadının **tanınmaması** mümkün değildi. Tesettürden (örtünmeden) beklenen amaç kadının tanınmamasını sağlamaktı.

Bugün kadınların kullandığı türban ile cilbâb(çarşaf) aynı şey değildir. Türbanda kadının yüzü açıktır, tanınır. Oysa kutsal kitap, kadının tanınmamasını istemektedir.

Bu ayet çok önemli olduğu için başka çevirilerini de aktaralım. Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'ün çevirisi şöyle:

[62] Ahzâb Sûresi, 32, 33. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.421.
[63] Ahzâb Sûresi, 59. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.399.

"*Ey Peygamber! Eşlerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, dış giysilerini üzerlerine alsınlar. Bu onların **tanınmaları** ve incitilmemeleri için bu çok daha uygun bir yoldur.*"[64]

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır'ın çevirisi:

"*Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle, dış elbiselerinden üstlerini sıkıca örtsünler! Bu, onların **tanınmalarına**, tanınıp da eziyet edilmemelerine en elverişli olandır.*"[65]

Hasan Basri Çantay çevirisi:

"*Ey Peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına dış elbiselerinden üstlerine giymelerini söyle. Bu onların **tanınıp** eza edilmemelerine daha uygundur.*"[66]

Dikkat edilirse bu ayetin meâli (çevirisi) hepsinde aynıdır. **Kadının tanınmaması için örtünmesi istenmektedir.**

Günümüzde kadının tanınmamasını sağlamayan örtünme (türban), kutsal kitabın bu ayetinin isteğini tam olarak yerine getirmemektedir.

***

Ahzâb Suresi'nden sonra Nur Suresi inmiştir.

Nur Suresi'nin 31. ayetinde de kadınların örtünmesi istenmektedir. Ahzâb Suresi'nin 59. ayeti örtünmenin biçimini açıklamıştır. Ama kadınların süsleri konusunda bir açıklama getirmemiştir. Bu ayette kadınların süsleri söz konusu edilmektedir. Görünmesi zorunlu olanlar dışında taktıkları süs eşyalarının erkeklerden saklanması istenmektedir. Ayrıca kadınlar yürürken süs eşyalarını göstermek için ayaklarını yere vurmamalıdır.

"*Mümin kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar ve iffetlerini korusunlar. Dışarıda kalanlardan başka süslerini göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üzerinden bağlasınlar.* (...) *Yürürken, gizledikleri süsleri bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminler! Hepiniz Allah'a tövbe edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz!*"[67]

Kadınların örtünmeleriyle, kadınlarının süsleriyle ilgili bu ayetler bilimsel beyinlere sahip insanların aklına hep aynı soruyu getirir: Müslümanlık felsefesi kadınların "namusuna", "süslenmesine" niçin karışmaktadır? Evrensel bir felsefe özel hayatlarla niçin uğraşır? Kadınların kendi bedenleri üzerinde hakları yok mu? Kadınların iradelerine güvenmek yerine, emirlerle "namus" korumak ne kadar doğrudur? Her şeyden önemlisi kadının "namusunu" onun cinselliğiyle özdeşleştiren bir felsefe, insanlara özgürlük sunabilir mi?

[64] Ahzâb Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Yeni Boyut, 1994, s.478.
[65] Ahzâb Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Sentez Yayınevi, s.350.
[66] Ahzâb Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerîm*, Risale Basın Yayın, 1999, s.426.
[67] Nûr Sûresi, 31. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.68.

Evlenmek

Kur'an'a göre bir erkeğin çok kadınla evlenmesi mümkündür. İslam felsefesi, bir erkeğin çok kadınla evlenmesine karşı değildir. Nisa Suresi'nin 3. ayetinde bu açıkça belirtilir.

Önce ayeti aktaralım:

"*Eğer, (velisi olduğunuz) yetim kızlar (ile evlenip onlar) hakkında adaletsizlik etmekten korkarsanız, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan* ***ikişer, üçer, dörder*** *olmak üzere nikâhlayın.*"[68]

Burada söylenen ne?

Yetim kızlarla evlenmekten korkarsanız, onlarla evlenmeyin. Buna karşılık beğendiğiniz kadınlardan ikişer, üçer, dörder kadın alabilirsiniz, diyor.

İslam felsefecileri bu ayetin anlamını çarpıtmak için bin türlü yola başvururlar.

Örneğin yukarda aktardığımız ayetle ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri diyor ki:

"İslâm dininde çok evlilik kural değil, gerektiğinde başvurulacak **istisnaî** bir durumdur."[69]

Diyanet'in kendi yaptığı yorumu bir daha okuyalım. Orada "istisna" sözcüğü geçiyor mu? Geçmiyor! Tanrı, "istisna olarak kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikâhlayın," demeyi bilmiyor mu? Diyanet, Tanrı'yı bilgisiz duruma sokuyor.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Tefsir kitabında daha büyük çarpıtmalar var. Ayetin özünü önce doğru biçimde çeviriyorlar:

"*Beğendiğiniz kadınlardan ikişer, üçer, dörder, nikâhlayın.*"[70]

Daha sonra çok kadınla evlilik olanağının değiştirilebileceğini söylüyorlar. Yani Kur'an'ın /Allah'ın kitabının) hükmünün değiştirilebileceğini kabul ediyorlar. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nden aktaralım:

"Çok kadınla evlilik, genellikle kötüye kullanıldığı ve olumsuz sonuçlar doğurduğu takdirde, müslümanların veya yetkili temsilcilerinin kararıyla **engellenebilir**."[71]

Hiç olmazsa burada Kur'an'ın çok kadınla evliliği onayladığı fikrine bir itiraz yoktur. Ama Allah'ın kelamını değiştirmeyi düşünmek ve önermek daha büyük bir çarpıtmadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri, Kur'an'ı günümüzün koşullarına uydurmak istiyor. Bu nedenle garip yorumlar yapıyor.

[68] Nisâ Sûresi, 3. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.76.
[69] *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.76.
[70] Nisâ Sûresi, 3. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.14.
[71] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.16-17.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'ni sıkıntıya sokan başka bir ayet var: Nisa Suresi'nin 129. ayeti. Önce ayeti Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin kendi çevirisinden aktaralım:

"*Ne kadar üzerine düşseniz de kadınlar arasında âdil davranmaya güç yetiremezsiniz; bari birine büsbütün kapılıp da diğerini askıda imiş gibi bırakmayın.*"[72]

Bu ayette Tanrı, çok kadınla evli bir erkeğin ilişkisini kabul ediyor. Erkeğe bu kadınları idare etme konusunda tavsiyede bulunuyor. Yani Kur'an çok kadınla evliliğe izin veriyor.

Diyanet diyor ki:

"Bu gerçek karşısında beklenirdi ki birden **fazla kadınla evlenmek** yasaklansın. Ancak Allah Teâlâ zaruretleri, mübrem ihtiyaçları, fevkalâde halleri bildiği için bunu yasaklamadı."[73]

Şimdi ne oldu? Diyanet, Tanrı'nın birden fazla kadınla evliliğe karşı olmadığını kabul etmiş oldu. Aslında Diyanet'in gönlü kutsal kitabın birden fazla evliliğe izin veren hükmünün değiştirilmesi yönündedir. Daha önce aktardığımız yorum bunu gösteriyor. Kur'an'ın ayeti çok kadınla evlilik konusunda o kadar açık ki, bunu inkâr da edemiyorlar. Huzurlu biçimde savunamıyorlar da!

***

İslam felsefecilerini çok daha fazla zora sokan başka bir gerçek var: Hz.Muhammed'in yaşamı. Hz.Muhammed 4 kadınla yetinmeyip onlarca kadınla aynı zamanda evli yaşamıştır. (Cariyelerle kurduğu cinsel ilişkiler hariç!)

İlk karısı Hatice'yi saymayalım. Diğerlerine bakalım:

1) Ayşe 2) Sevde 3) Hafsa 4) Ümmü Seleme 5) Cüveyriye 6) Ümmü Habibe 7) Zeynep 8) Safiye 9) Meymune 10) Reyhane 11) Huzeyme kızı Zeynep

Bu listeyi 24'e tamamlayan araştırmacılar vardır. Biz en çok bilinenleri ve İslam felsefecilerinin kabul ettiklerini saydık.

İslam felsefesi için Hz.Muhammed'in davranışları "Sünnet" olarak kabul edilir. Yani "sünnet", Müslümanların, Hz.Muhammed'in örnek alması gereken pratik davranışlarıdır. Hz.Muhammed, Kur'an'ın hakkını vererek çok kadınla evliliği özel yaşamında uygulamıştır.

İslam felsefesi buna "istisna" diyebilirler mi? Hadi Hz.Muhammed'in çok hanımla evliliği istisna olsun. Peki, Hz.Muhammed zamanında yaşayan ve onun çok önem verdiği Medineli Müslümanların çok hanımla evliliklerini ne yapacağız? Hz.Muhammed'den sonra Müslümanların başkanı olan 4 Halife'nin çok hanımla evlilik listesi epey kalabalıktır. Örnek verelim:

[72] Nisâ Sûresi, 129. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.152.
[73] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.155.

- **Halife Ebu Bekir'in Hanımları**: Ümmü Ruman, Kuteyle Binti Abdi-I Uzza, Habibe Binti Harice, Esma Binti Umeys.

- **Halife Ömer'in Hanımları:** Fatma binti Velid, Eslemiye binti Haris, Ümmü'l Veled Fükeyhe, Atike, Lüheyye, Ümmü Eban binti Ukbe, Saide, Ümmü Henide, Hz. Ali'nin kızı Ümmü Gülsüm.

- **Halife Osman'ın Hanımları:** Hz.Muhammed'in iki kızı (Rukiye, Ümmü Gülsüm), Şeybe kızı Remle, Gazvan kızı Fahite, Ugeyne kızı Ümmü'l Benin, Ferafise kızı Naile, Esbağ kızı Temadür.

- **Halife Ali'nin Hanımları**: Fatma'yı saymıyoruz. Hz.Muhammed'in torunu Emame Binti Zeynep, Esma binti Umeys, Cafer kızı Havle, Ümmü Habib, Hayyan kızı Raite, Urve kızı Ümmü Sait, Mesut kızı Leyla, Muhayyat, Fatma binti Hiram Vahidiye. Ali'nin başka hanımları da var.

Şimdi bu listeye bakarak İslamiyette çok hanımla evlenmenin "istisna" olduğu yalan değil mi?

İslam felsefesi gerçeği kabul etmelidir: Kur'an çok kadınla evlenmeye izin vermektedir. Bu durum istisna değil, olağan durumdur.

Sorumuz şudur: Kur'an bir erkeğin çok kadınla evlenmesine izin verirken, niçin bir kadının çok erkekle evlenmesine izin vermemektedir? Eğer İslam felsefecileri kadın-erkek eşitliğini savunuyorlarsa, kadının bu hakkını da savunmaları gerekir.

Bir erkeğin çok kadınla evliliği babaerkil evliliktir. Erkek egemenliğini şart koşar. Burada kadın, erkeğin kölesidir. Kur'an erkeğin çok kadınla evlenmesine izin vermekle, erkek egemenliğini güçlendirmiştir. Kadının özgürlüğünü bir erkeğin eline vermiştir.

***

İslam felsefesine göre erkek evlenirken kadına bir **mehir** (ücret= kadına erkek tarafından verilen nikâh bedeli) ödemek zorundadır. Kadın isterse mehirin bir kısmını erkeğe geri verebilir.

"*Kadınlara mehirlerini borcunuzu öder gibi verin. Eğer onun bir kısmını size gönül rızasıyla verirlerse onu da afiyetle yiyin.*"[74]

Mehir, kadını evlilik boyunca satın almak için ödenen bir ücrettir. Kadın bir mal gibi düşünülmektedir. Mehir ödeyerek bu mala sahip olunmaktadır. Ülkemizde bilinen biçimiyle bir "başlık parası" dır. Sadece bu mehir kadının ailesine değil, kendisine ödenmektedir.

İslam felsefesinde evlilik bir alışveriştir. Erkek mehirini öder; kadın ücretini alır.

[74] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.14.

"Mehir sistemi" kadını aşağılayan, onu bir meta (mal) olarak gören bir sistemdir. Buna karşılık İslam felsefesi "mehir sistemini" yüceltir. Mehir dini geleneğini güzel göstermek için çırpınır, durur.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri "mehir" sistemini överek der ki:

"Mehir bir yandan kadınlara verilen değerin ve onlara karşı gösterilen rağbetin bir sembolü, diğer yandan da bir teminat, bir güvenlik vasıtasıdır."[75]

Mehir kadına verilen değeri gösteriyormuş(!) Oysa mehir, kadına pazardan alınan bir mal gibi bakışı göstermektedir. Arap toplumunda her erkek mehir ödeyemezdi ve evlenemezdi. Parası çok olanlar ise çok kadını mehir sayesinde satın alabilirdi.

Yeri gelmişken mehir konusunda Hz.Muhammed'e Tanrı'nın tanıdığı özel bir ayrıcalıktan bahsedelim.

Bir Müslüman kadın mehir almadan kendini bir Müslüman erkeğe bağışlayabilir mi? Yukarıda aktardığımız ayetlere göre bu mümkün değildir. Ama Kur'an, Hz.Muhammed'in bunu yapabileceğini söyler. Yani Hz.Muhammed, kadın kabul ederse mehir ödemek zorunda değildir. Bir kadının kendini mehirsiz olarak Hz.Muhammed'e bağışlaması olanaklıdır. Diğer Müslüman erkeklerden farklı olarak Hz.Muhammed'e tanınan bu ayrıcalık Ahzâb Suresi'nin 50. ayetinde belirtilir:

"*Ayrıca mümin bir kadın kendini Peygamber'e mehirsiz olarak bağışlar, peygamber de onunla evlenmek isterse, diğer müminlere değil,* ***sırf sana mahsus olmak üzere****, onu da helâl kıldık.*"[76]

Demek ki İslam felsefesi, Müslümanlar arasında bile eşitsizliği savunabiliyor.

***

Mehir denen şeyin nasıl bir şey olduğunu bize en güzel **muta** nikâhı gösterir. Muta nikâhı= Geçici evlilik demektir. Yani geçici olarak kadını kiralamaktır. Belirli bir süre için (1 gün, 1 hafta, 1 ay, 1 yıl, vb.), kadın ve erkeğin razı olduğu bir ücret (mehir) karşılığında, kadın kiralamaya Muta Nikâhı deniyor. Normal İslam nikâhından farkı, belirli bir zaman aralığının saptanmasıdır. Erkek, kadına mehir (ücret) öderken, örneğin 2 gün benimle birlikte olacaksın, diyor. 2 gün sonra kadını kiralamanın zamanı bitiyor. Herkes yoluna gidiyor.

İşte, İslam felsefesinde bunun adı Muta nikâhı!

Özcesi geçici kadın kiralamanın adına Muta nikâhı deniyor. Burada ödenen ücret bir mehirdir. Sadece erkek bu mehiri bütün evlilik zamanı için değil, belirlenmiş birlikte kalma zamanı için ödüyor.

Nisa Suresi'nin 24. ayetinde, kadınla geçici nikâh (Muta nikâhı) yapan erkeğin, kadına mehrini vermesi istenir. Muta nikâhı geçici karı-koca ilişkisi gibi kabul edilir.

---

[75] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.18.
[76] Ahzâb Sûresi, 50. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.392.

Kadından geçici faydalanmanın karşılığı, mehir olarak ödenecektir. Önce ayeti aktaralım:

"*Onlarla karı-koca ilişkisi yaşamanıza karşılık kararlaştırılmış olan mehirlerini verin. Mehir kesiminden sonra karşılıklı anlaşmanızda size günah yoktur. Şüphesiz Allah ilim ve hikmet sahibidir.*"[77]

"*Onlardan (nikâhlanıp)* ***faydalanmanıza karşılık*** *sabit bir hak olarak kendilerine mehirlerini verin. Mehir belirlendikten sonra, onunla ilgili olarak uzlaştığınız şeyler konusunda size günah yoktur.*"[78]

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin ayetle ilgili yorumunu da aktaralım:

"24. âyetteki 'Onlarla karı-koca ilişkisi yaşamanıza karşılık...' anlamındaki kısımda yeralan 'istimtâ' kelimesi, faydalanma anlamındaki 'müt'a' kökünden gelmektedir."

"İslâmın ilk yıllarında dönemin şartlarına göre ihtiyaç bulunduğu için müt'a nikahının bir müddet mübah kılındığı konusunda ittifak vardır."[79]

Demek ki, Kur'an Muta nikâhını kabul etmektedir. Bunu da dönemin şartlarına bağlamaktadır. Nedir bu şartlar? Hz.Muhammed savaşa götürdüğü Arap askerlerinin cinsel ihtiyaçlarını gidermek için bu türlü Muta nikâhına (kadın kiralamaya) izin vermiştir. Hz.Muhammed'in kendisi savaşa giderken hanımlarından birisini yanında götürürdü. Askerlerin (çapulcu savaşı yapanların) böyle bir olanağı yoktu. Bu nedenle geçici kadın kiralamaya (Muta'ya) izin veriliyordu. Kur'an bu ayetiyle geçici kadın kiralamayı onaylıyordu. Bu ayetten "mehir" denilen ücretin, kadın satın alma ücreti olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır.

Bütün insanlığa gönderilmiş kutsal bir kitapta Muta nikâhının kabul edilmesini anlamak mümkün değildir. Bu anlaşılmazlığı yumuşatmak isteyen İslam felsefecileri, Muta nikâhının İslamın ilerleyen döneminde kaldırıldığını iddia ederler. Belki İslam halifeleri kaldırmıştır. Ama bunun ne önemi var? Üstelik Allah'ın Kur'an'a koyduğunu hiçbir kulun kaldıramaması gerekir. İslam felsefesi bu noktada sıkışıp kalır. Ayrıca söz konusu ayet İslam felsefecilerinin bahsettiği özel şartlardan hiç söz etmemektedir. Gerçek şudur: Muta nikâhı özel şartlara bağlı olmaksızın İslam felsefesinin erkeklere tanıdığı bir haktır.

***

İslam hukuku doğal olarak Müslüman bir erkeğin, Müslüman bir kadınla evliliğine karşı çıkmaz. Olması gereken budur. Peki, Müslüman bir erkek, bir müşrik (Allah'a ortak koşan, puta tapan, kitapsız olan) kadınla evelenebilir mi? Evlenemez!

"*İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin.*"[80]

Burada bir noktayı aydınlatmamız gerekiyor.

[77] Nisâ Sûresi, 24. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.41.
[78] Nisâ Sûresi, 24. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.81.
[79] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.45.
[80] Bakara Sûresi, 221. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.350.

Müşrik= Allah'a başka tanrıları ortak eden (koşan) kişileri kapsıyor. Arabistan özelinde puta tapanları kapsar. Bir kitaba inananlara (örneğin Tevrat'a inanan Yahudilere, İncil'e inanan Hıristiyanlara) **Ehl-i kitap** taraftarı denir. Bunlara müşrik denmez. Ateistler (tanrıtanımazlar) bir kitaba inanmadıkları için bu tanımlamaların ötesine geçer.

Konumuza geri dönelim.

Yukarıdaki ayete göre bir Müslüman erkek, bir müşrikle evlenemez. Bir ateist kadınla hiç evlenemez. Böylece İslam felsefesi, aşkın içine dini karıştırır; sevgiyi bir kenara atar.

Peki, bir Müslüman erkek, Ehl-i Kitap taraftarı bir kadınla evlenebilir mi? Evet, evlenebilir:

"*Daha önce kendilerine kitap verilenlerden olan iffetli kadınlar da, mehirlerini vermeniz kaydıyla; evlenmek, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helâldir.*"[81]

Demek ki, bir Müslüman erkek, bir Hıristiyan veya Yahudi kadınla evlenebilir.

Bir de soruyu kadın açısından soralım: Bir Müslüman kadın, bir Yahudi veya Hıristiyan erkekle evlenebilir mi? İşte bu soruda İslam felsefesinin kadına bakıştaki tutucu yüzü açığa çıkar. İslam hukuku bu soruyu olumsuz yanıtlar. Müslüman bir kadının; Hıristiyan veya Yahudi bir erkeğe âşık olmasını, birlikte olmasını yasaklar. Aktardığımız ayet erkeklere seslenmektedir. Kadını hesaba bile katmamaktadır.

İslam felsefecileri erkeğe tanınan hakkın, kadına tanınmamasını övünerek onaylar. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nde Maide Suresi'nin aktardığımız ayetiyle ilgili yorumu şöyle:

"Evlenme konusuna gelince âlimlerin çoğunluğuna göre Müslüman erkeklerin Müslüman veya Ehl-i kitap kadınlarıyla evlenmelerine izin verildiği halde, Müslüman kadınların Ehl-i kitap erkekleriyle evlenmelerine ittifakla **izin verilmemiştir**."[82]

İslam felsefecileri "kadın-erkek" eşitliğini sözde savunurlar. Pratikte kadının hakkını tanımazlar.

Niçin, bir Müslüman kadının, bir Hıristiyan erkekle (veya Yahudi erkekle) evlenemeyeceğini açıklarken, kendilerini daha çok zora sokarlar. Diyanet'in savunması şöyle:

"Mâide âyeti, kadınlarıyla müslüman erkeklerin evlenmelerini câiz kılmış (bu âyetin hükmünden onları istisna etmiş), fakat müslüman kadınların kitâbî erkeklerle evlenebileceklerini söylememiştir; şu halde **yasağın** bu parçası devam etmektedir."[83]

Erkeği reis, kadını tayfa olarak gören bu anlayışın kadın-erkek eşitliğini savunması mümkün mü? Kadının bilincine saygısı olmayan, kadını erkeğin ardından giden zavallı bir yaratık olarak gören bir anlayışın kadın haklarına saygısı olabilir mi?

***

[81] Mâide Sûresi, 5. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.106.
[82] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.221.
[83] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.351.

İslam felsefecileri kadının, erkek karşısında itaatkâr olmasını isterler. Kadın, erkeğin emirlerine, arzularına, cinsel isteklerine boyun eğmelidir. İslam felsefesinde kadın özellikle cinsel bir objedir.

Erkeğin şehvetine uyum göstermeyen kadın itaatsizdir; serkeştir. Nasıl ki bir köle, efendisinin isteklerini yerine getirmek zorundaysa, kadın da öyle olmalıdır. Peki, itaatsizlik yapan (serkeşlik yapan) kadına erkek ne yapmalı? İslam felsefesinin kadınlar konusunda tartışmaktan en çok korktuğu ayet Nisa Suresi'nin 34. ayetidir. Bu ayet hiçbir ikircime yer vermeden, erkeğin yanında yer alır; kocasına itaat etmeyen (serkeşlik yapan) kadının en son çare olarak dövülmesini ister. Ayet şöyle:

"*Serkeşlik etmelerinden endişe ettiğiniz kadınlara gelince; önce kendilerine nasihat edin. Sonra yattıkları yerde terk edilmiş bırakın. Yine dinlemezlerse* ***dövün***."[84]

Bu ayet çok önemli olduğu için birkaç çevirisini daha aktaralım:

"*Hırçınlık etmelerinden korktuğunuz kadınlara öğüt verin, yataklarda onlara sokulmayın, onları* ***dövün***."[85]

"*Şerlerinden, serkeşliklerinden yıldığınız kadınlara gelince: Onlara (evvelâ) öğüt verin (vazgeçmezlerse) kendilerini yataklar (ın) da yalnız bırakın. (Yine kâr etmezse)* ***dövün***."[86]

"*Başkaldırılarından –tutumlarından kaygılanabileceğiniz kadınlara öğüt verin, onlardan yatarken ayrılın ve* ***dövün*** *onları.*"[87]

En son olarak Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an çevirisini aktaralım:

"*Baş kaldırmasından endişe ettiğiniz kadınlara öğüt verin, onları yataklarda yalnız bırakın ve onları* ***dövün***."[88]

Bu kadar açık olan bir ayet, değişik yorumlarla yumuşatılabilir mi? Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin görevi bu! Bakın, bu ayetin açıklamasında neler var?

"Bu âyetin geliş sebebi olarak zikredilen bir olay da, esasen Araplar'da âdet haline gelmiş bulunan kadın dövme eylemine Hz. Peygamber'in olumsuz bakışını ve bunu ortadan kaldırma iradesini yansıtmaktadır."[89]

Bu ayet Hz.Muhammed'in "kadını dövmeyin" diyen bir sözünü mü yansıtıyor? İnsanları okuduğunu anlamayan aptal yerine koymanın bir anlamı yok! Durum tam tersi, ayet kadının dövülmesini istiyor. Diyanet, ayeti inkâr edemediği için, kendine şöyle bir mazeret buluyor:

---

[84] Nisâ Sûresi, 34. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Elmalılı M. Hamdi Yazır, Sentez Yayınevi, s.77.
[85] Nisâ Sûresi, 34. ayet, *Kur'an- Kerîm ve Yüce Meâli*, Çeviri: Prof. Dr. Süleyman Ateş, Vatan Yayın, s.83.
[86] Nisâ Sûresi, 34. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.84.
[87] Nisâ Sûresi, 34. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 6, Kaynak Yayınları, 1998, s.296.
[88] Nisâ Sûresi, 34. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.54.
[89] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.59-60.

"Kocasına baş kaldırdığı, aile hukukunu çiğnediği, uzun zaman sevdiği ve kabullendiği kocasını istemez olduğu için karının, kocası tarafından –belli ölçüler içinde– **dövülebileceği** hükmüne **tarihîlik** açısından da bakılmıştır."[90]

Kadının erkeğe başkaldırması, hırçınlık yapması, aile hukukunu çiğnemek olarak görülüyor. Diyanet yine erkeğin yanında yer alıyor. Daha önemlisi, "kadını dövün!" Tanrı emrine, nasıl tarihsel olarak bakılabilir? Tarihsellik demek, bu ayet o zaman geçerliydi; şimdi geçerli değil demektir. Allah'ın emrinin dün de doğru olması gerekir; bugün de!

Sonra Allah'ın kanununun değiştirilemeyeceğini Kur'an bizzat söylemiyor mu? İslam felsefecileri kadına saygı duysalar, kadının hiçbir koşulda dövülmemesi gerektiğini savunmaları gerekir. Bunu yapamıyorlar. Sadece hiçbir kanıt sunmadan şöyle yazabiliyorlar:

"Hz. Peygamber tarafından toplum ıslah edilerek, insanın ve özellikle zevcenin dövülemeyeceği ifade ve telkin edilerek kötülenmiş, 'iyi bir kocanın karısını dövemeyeceği' kaidesi bu yakışıksız davranışın önüne bir set olarak konmuştur."[91]

Hz.Muhammed'in bile Tanrı'ya karşı çıkma hakkı yoktur. Kaldı ki, Hz.Muhammed'in ölmeden önce Veda Hutbesi'nde kadın için söylediği sözler var: Kadınların darp ve tahzir edilebileceğini (yani korkutulup dövülebileceğini) söylemektedir:

"Sizin kadınlar üzerindeki hakkınız, onların aile harimini sizin hoşlanmadığınız hiçbir kimseye çiğnetmemeleridir. Eğer onlar, razı olmadığınız herhangi bir kimseyi aile yuvanıza alırlarsa, onları hafif surette **darb ve tahzir** edebilirsiniz."[92]

Demek ki, Hz Hz.Muhammed, Kur'an'a uygun davranmaktadır; kadının dövülebileceğini kabul etmektedir. Kur'an'ı çarpıtanlar aslında bugünün modern İslam felsefecileridir. Kur'an'ın bunun gibi sert ayetlerini, çevirileri yumuşatarak, bazen eksik çevirerek, ya da Tefsir'lerde yanlış yorumlar yaparak savunanlardır.

Ayetler modernize edilemez. Kutsal kitaplara eklemeler yapılamaz. Çağımızdaki İslam felsefecilerinin anlaması gereken gerçek budur.

Cariye

Dişi kölelere (kadın kölelere) cariye deniyor. Kur'an'da bazı ayetlerde "sağ elinin satın aldığı" diye geçer.

İslam felsefesinde cariyeye verilen konum önemlidir. Bir cariyeye sahip olan erkek, onunla cinsel ilişkide bulunma hakkına sahiptir. Cariye ile nikâh yapmasına, evlenmesine gerek yoktur. Erkeğin birçok karısı (evlendiği kadın) yanında cinsel ilişki kurduğu cariyeleri olabilir. Tanrı buna izin vermiştir.

---

[90] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.60.
[91] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.61.
[92] Hz.Muhammed, Veda Hutbesi, aktaran İlhan Arsel, *Şeriat ve Kadın*, Kaynak Yayınları, 2008, s.312.

Cariyeler köle pazarından satın alınabilir, savaş esiri olarak ele geçirilebilir. (Buna ganimet diyor, İslam felsefesi!) Cariyenin sahibi olan erkek, cariyeyle kendisi cinsel ilişki kurabildiği gibi, cariyeyi temelli olarak başka bir erkeğe satabilir.

Cariyenin en kolay ele geçirilebileceği alan, savaş alanlarıdır. Müslümanlar savaşta galip gelince, kadın esirleri kendi aralarında cariye olarak dağıtırlardı. Başka kadınlarla evli olmalarına rağmen bu cariyelerle de açıkça cinsel ilişki kurarlardı. Kur'an buna izin vermişti.

Nisa Suresi'nin 24. ayetinde evli erkeklerin, evli bir kadınla cinsel ilişki kurması (evlenmesi) yasaklanır; ama cariyeler bunun dışında tutulur. Konuyu aydınlatmak için önce ayete bakalım:

"*Elinizin altında bulunan **câriyeler müstesna**, evli kadınlar da size haram kılındı; Allah'ın size emri budur.*"[93]

Cariye konusunu bilmeyen birisi bu ayetten hiçbir şey anlamaz. Bir kadının çok kocalı olmasını İslam yasaklamıştır. O zaman bu ayetin anlamı ne?

Savaşta esir alınan kadınlar cariye olarak savaşçı askerlere dağıtıldığında ortaya bir sorun çıkıyordu. Bu kadınların çoğu evliydi. Kocaları düşman tarafındaydı; fakat yine de esir kadınların bir evliliği söz konusuydu. İşte, bu ayet tutsak alınıp köleleştirilen kadınların (cariyelerin) eski evliliklerini ortadan kaldırıyordu. Esir kadını cariyeleştiren erkek artık onunla cinsel ilişki kurabilirdi. Erkeğin çok kadınla evli olması, cariye ile kurulan cinsel ilişkinin önünde engel değildi. Aktardığımız ayetin daha anlamlı çevirisini bir daha sunalım:

"*(Harp esiri olarak) sağ ellerinizin malik olduğu (sahibi olduğunuz) kadınlar (mülk-i yemininiz olan **cariyeler) müstesna** olmak üzere diğer bütün kocalı kadınlar (la evlenmeniz de size haram edildi).*"[94]

Daha önce gördük ki, Tanrı bir erkeğin çok kadınla evlenmesine izin vermişti. Ne var ki, çok kadını idare etmenin zorluğunu bilen Tanrı, erkeğe başka bir tavsiyede bulunur: Eğer çok kadın arasında adaletli davranmıyorsan, bir kadın al, yanındaki cariyeleri de cinsel ilişkide kullan! Ayeti okuyalım:

"*Eğer (o kadınlar arasında da) adaletli davranmayacağınızdan korkarsanız, o taktirde bir tane alın veya **sahip olduğunuz (cariyeler)** ile yetinin.*"[95]

Burada açıkça görüyoruz ki, İslam felsefesi, cariyeleri cinsel obje olarak kullanmayı önermektedir. Bir kadınla evli erkek, satın aldığı örneğin 5 cariyeyi de cinsel ilişkilerinde kullanabilir. Cariye kurumunun varlığı, erkeğe bir kadınla evli olsa bile çok kadınla birlikte yaşama olanağı tanıyordu.

[93] Nisâ Sûresi, 24. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.41.
[94] Nisâ Sûresi, 24. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.82.
[95] Nisâ Sûresi, 3. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.76.

Müminun Suresi'nin 5-6-7. ayetleri, erkeğin namusunu(!) korumak ister. Erkek, evli olmadığı kadınla ilişki kurmamalıdır. Ama cariyeler bu kuralın dışındadır. Cariyelerle evlenmeden cinsel ilişki kurulabilir:

"*Onlar ki, ırzlarını korurlar.*

*Ancak eşleri ve **ellerinin altında bulunan cariyeleri** bunun dışındadır. Onlarla ilişkilerinden dolayı kınanmazlar.*"[96]

Bu ayetin aynısı Meâric Suresi'nin 29-30. ayetinde tekrarlanır. (Kur'an böyle tekrarlarla doludur.)

"*Onlar, mahrem yerlerini koruyan kimselerdir.*

*Ancak eşleri, yahut **sahip oldukları cariyeleri** başka. Çünkü onlar (**eşleri ve cariyeleri** ile olan ilişkileri konusunda) kınanmazlar.*"[97]

Demek ki, İslam felsefesi evli erkeklerin cariyelerle ilişki kurmasına karşı değildir.

İslam felsefesi hep erkeklerin çıkarını düşünür. Sözgelimi evlenmek isteyen bir erkek var. Ama fazla mehir (ücret) ödeyecek parası yok. Ama daha ucuza cariye satın alabilir; ya da az mehir ödeyerek cariyeyle evlenebilir. Bu cariye ile cinsel ihtiyacını giderebilir:

"*İçinizden mümin ve hür kadınlarla **evlenmeye gücü yetmeyen kimse**, ellerinizin altında bulunan mümin **câriye kızlarınızdan** alsın.*"[98]

Bir felsefe düşünün! Erkeğe çok kadınla evlenme hakkı tanıyor. Bununla yetinmiyor, bir de sayısız cariyeleri cinsel ilişki kurmaları için erkeğin önüne sunuyor. İslam felsefesine, "erkekçi felsefe" denmesi boşuna değildir.

* * *

İslam felsefesi, Müslüman erkeklere sunduğu olanakların daha fazlasını Hz.Muhammed'e sunar. Hz.Muhammed çok kadınla evli olmasına rağmen bu kadınlarla yetinmez. Tanrı'nın ona sunduğu cariyeleri de cinsel ilişkiler listesine katar. Tanrı bu kolaylıkları Hz.Muhammed'e niçin sunar? Hz.Muhammed'in rahat bir hayat yaşaması için! Bakın şu ayete:

"*Ey peygamber, sana mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın savaşta sana ganimet olarak verdiği **cariyelerini**, seninle beraber hicret eden amcanın, halanın, dayının ve teyzenin kızlarını helal kıldık.*"

"*Sana bir **sıkıntı** olmaması için, Biz **eşleri ve cariyeleri** hakkında onlara neyi farz kıldığımızı kesinlikle biliyoruz.*"[99]

---

[96] Mü'minûn Sûresi, 5, 6. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.341.
[97] Me'âric Sûresi, 29, 30. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.568.
[98] Nisâ Sûresi, 25. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.46.
[99] Ahzab Sûresi, 50. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.379.

Tanrı savaşta ganimet olarak verdiği cariyelerin cinsel bir mal olarak kullanılmasını istemektedir. Hz.Muhammed'e bir sıkıntı olmasın diye bunu yapmaktadır.

Sonuç olarak diyoruz ki, İslam felsefesinin "cariyelik kurumunu" kabul etmesi, onların kadınları aşağıladığını, kadını cinsel bir mal olarak gördüğünü gösterir.

Zina

İslam felsefesine göre zina, aralarında nikâh olmayan bir kadın ve bir erkeğin birbirleriyle cinsel ilişki kurması demektir. Yani evlilik olmaksızın kadınla cinsel birleşmeye (evlilik dışı ilişkiye) zina denir.

"İslâm'a göre zina, aralarında nikâh bağı bulunmayan kadın ve erkeğin birbirleriyle cinsel ilişkide bulunmasıdır."[100]

Peki, hemen İslam felsefecilerini köşeye sıkıştıran soruyu soralım. Yukarıdaki tanıma göre, evli erkeğin cariyelerle kurduğu ilişki bir zina değil mi? Erkek evli ve evli olmadığı cariye kadınla cinsel ilişki kurmaktadır. Bundan daha açık bir zina olabilir mi? Eski İslam felsefesi bu zina ilişkisine izin vermiştir. Bu türlü bir zinayı erkeklere bağışlamıştır.

İslam felsefesi; zinadan, hür Müslüman bir erkekle, hür Müslüman kadının evlilik dışı ilişki kurmasını anlar. Evli Müslüman erkeğin, zorla Müslümanlaştırılmış köle cariye ile evlilik dışı ilişkisini zina saymayarak kendi içinde çelişkiye düşer. Bunu geçelim.

* * *

Nisa Suresi'nin 15. ayetinde zina yapan kadını saptamak (belgelemek) için 4 şahidin getirilmesi istenir. Kadının zina yaptığı böylece karara bağlanır. Sonra zina yapan kadına süresi tam belli olmayan "ev hapsi" cezasının verilmesi istenir.

"*Kadınlarınızdan fuhuş (zina) yapanlara karşı içinizden dört şahit getirin. Eğer onlar şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye veya Allah onlar hakkında bir yol açıncaya kadar kendilerini evlerde tutun (**dışarı çıkarmayın**).*"[101]

Dikkat edilirse yukarıdaki ayette kadının evli veya bekâr olduğu belirtilmemektedir. Ayrıca bu kadınla zina yapan erkeğe hiçbir ceza öngörmez. Ayrıca her zina olayında olayı gören 4 şahit nereden bulunacaktır, bilinmez!

Tanrı zina yapan kadına biçtiği "hapis cezasına" ek olarak, başka bir ayet gönderir. Nur Suresi'nin 2. ayetini! Bu ayete göre, zina yapan kadın ve erkeğe 100 sopa vurulacaktır:

"*Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine **yüzer değnek vurun**.*"[102]

[100] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.50.
[101] Nisâ Sûresi, 15. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.79.
[102] Nûr Sûresi, 2. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.349.

Şimdi ne oldu? Ortaya bir çelişki çıktı. Zina yapan kadına 100 sopa mı vurulacaktır? Yoksa "ev hapsi" cezası mı verilecektir? İslam felsefecilerinin çoğunluğu Nisa Suresi'nin 15. ayetinin Tanrı tarafından ortadan kaldırıldığını, yerine Nur Suresi'nin 2. ayetinin konduğunu iddia eder.

Çelişkiyi İslam felsefesi açısından çözmenin başka bir yolu yoktur. İslam felsefesi çelişkiyi çözdüm derken başka bir çelişkinin içine düşer. Tanrı fikir değiştirebilir mi? Değiştirmemesi gerekir. Hangi cezayı vereceğini baştan bilmesi gerekir. Böylece İslam felsefecileri Tanrı'yı karar değiştiren bir konuma sokmuş olurlar. Oysa karar değiştirmek, Tanrı'nın her şeyi baştan bilen bilgisine yakışmaz. Gerçekte Tanrı fikir değiştiremez.

Bugün İslam felsefecisi kalkıp zina yapan kadına 100 sopa vurulmasını pratikte savunmaz. Burjuva hukuku içine " 100 sopa cezasının" girmesini talep etmez. Aslında talep etmesi gerekir. Tanrı'nın emri değiştirilemeyeceğine göre bu cezanın savunulması gerekir. Ama bunu yapamazlar. Böylece İslam felsefecileri içinden çıkılmaz bir konuma düşerler.

***

Dikkat edilirse zina yapana "100 sopa cezası" veren ayette, kadının evli veya bekâr olduğu belirtilmemektedir. İslam felsefecileri için bir boşluk oluşur. Hz.Muhammed zamanında zina yapan bekâr kadına 100 sopa vurulmuştur. Ama zina yapan kadın evli bir kadınsa, **recm** (ölene kadar taşa tutulma) cezası uygulanmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri bu gerçeği kabul eder:

"*Hz. Peygamber hayatta iken, onun bilgisi dahilinde ve verdiği hükme dayanan birden fazla* ***recim*** *cezası uygulanmıştır.*"[103]

Bir de örnek aktaralım:

"Ezd kabilesinden bir kadın gelir ve 'Ey Allah'ın elçisi! Beni temizle' der. Peygamber, 'Sana ne oldu?' diye sorar. Kadın kendisinin zinadan gebe kaldığını' söyler. Bunun üzerinde Muhammed, 'Sen mi?' diye sorar. Kadın 'Evet' der. Muhammed, 'Doğuruncaya kadar git' der. Kadının bu arada geçimini Ensar'dan bir adam üstlenir. Daha sonra o adam Muhammed'e gelerek; 'Kadın doğurdu' der. Çocuğun bakımını da Ensar'dan birisi üzerine alır ve o kadın Muhammed'in talimatıyla **taşlanarak öldürülür**."[104]

Ayrıca belirtelim ki, zina yapanları taşlayarak öldürme (recm) cezası Hz.Muhammed'den sonra da halifeler döneminde de uygulanmıştır.

Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri, müfessirlerin kahir ekseriyetinin (din bilginlerinin çoğunluğunun) zina yapanlara recm cezasının verildiğini kabul eder.

"Müfessirlerin kahir ekseriyeti, evli iken zina eden kadınların ve erkeklerin cezalarının **recim** olduğu hükmünde birleşmişlerdir."[105]

[103] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.30.
[104] Arif Tekin, *Kur'an'da Allah*, Berfin Yayınları, 2009, s.132.
[105] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.31.

Recm cezasını savunan İslam felsefecilerini hümanist, kadına saygılı bulabilir miyiz?

Bakın! Bir Kur'an bilgini Hasan Basri ne diyor?

"*Zina edenler evli iseler **taşlanır**, bekâr iseler cezaları dayaktır.*"[106]

Şimdi bu İslam felsefecisinin kadın haklarına saygısı olduğunu söyleyebilir miyiz?

***

Kur'an cariyelerin evlenebileceğini kabul eder. Müslüman ve hür kadınlarla evlenmeye gücü yetmeyenlerin (fazla mehir ödeyecek durumda olmayanların) cariye ile evlenmesini ister. Bundan daha önce bahsetmiştik. Peki, evlenmiş cariye zina yaparsa ne olacak? Kur'an cariye için hür kadına verilen cezanın yarısının verilmesini ister. (Yani 100 sopa yerine, 50 sopa.)

"*Ailelerinin de izniyle onları nikâhlayıp alın, mehirlerini de âdete uygun olarak verin. Evlendikten sonra bir fuhuş yaparlarsa onlara, hür kadınların cezasının **yarısı** gerekir.*"[107]

Peki, niçin zina yapan hür kadına "100 sopa", zina yapan evli cariyeye "50 sopa"? Cariye, hür kadından daha değerli olduğu için mi? Hayır! Cariye, hür kadın karşısında değersiz görüldüğü için!

Livata

İslamcıların **livata** dediği, erkek erkeğe cinsel ilişkiyi (homoseksüelliği=eşcinselliği) bazı İslam felsefecileri "zina" kapsamında görür. Bu önemli değil, İslam felsefecilerinin eşcinselliğe nasıl baktığı önemlidir.

Ankebut Suresi'nin 28-29. ayetinde Lut Peygamber'in bulunduğu toplumda, erkekle cinsel ilişki kuran erkeklerin bulunduğu belirtilir ve kınanır. A'raf Suresi'nin 81. ayeti de aynı konuyu işler.

"*Lut'u da (gönderdik). O kavmine şöyle demişti: 'Sizler kesinlikle sizden önce dünyada hiçbir kimsenin yapmadığı bu çirkinliği yapıyorsunuz'.*

*Sizler **erkeklerle cinsel ilişkide bulunuyor**, yol kesiyor ve meclislerinizde her türlü arsızlığı mı yapıyorsunuz?* "[108]

"*Hakikaten siz kadınları bırakıp, **şehvetle erkeklere yaklaşıyorsunuz**. Hayır, siz haddi aşan bir toplumsunuz.*"[109]

Nisa Suresi'nin 16 ayetinde de eşcinsel iki erkeğin ilişkisi lanetlenir ve onlara eziyet edilmesi istenir:

---

[106] Hasan Basri Çantay, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Risale Basın Yayın, 1999, s.16.
[107] Nisâ Sûresi, 25. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.46.
[108] Ankebut Sûresi, 28-29. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.357-358.
[109] A'râf Sûresi, 81. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.159.

"*Eşcinselliği içinizden **iki erkek yaparsa** onlara eziyet edin.*"[110]

"*Sizden **eşcinsellik** yapanları da cezalandırınız.*"[111]

Peki, eşcinsel olan (livata yapan) iki erkeğe nasıl eziyet edilecektir? Ayet bunu açıklamıyor. Ama bunu açıklayan İslam felsefecileri var.

"Livata suçunun cezası, bunu yapanlara söz ve fiille **eziyet çektirmek**, onlara maddî ve mânevî olarak acı vererek **canlarını yakmak**, böylece bu iğrenç fiili işlemekten vazgeçmelerini sağlamaktır."[112]

"Müslüman âlimler bu suçun cezası hakkında **taşlama (recm), yakma, üstüne duvar yıkma, yüksek bir yerden atmak** suretiyle öldürme gibi farklı idam usulleri önermişlerdir."[113]

Eşcinselliğin nedenleri bizi ilgilendirmiyor. Bugünkü çağda eşcinsellik bir cinsel tercihtir; bu tercihe saygı duymak gerekir. Oysa İslam felsefesi bu insanların tercihine saygı duymayı bırakın, eziyet edilmesini istiyor. Üstelik bu eşcinsel insanları Tanrı yaratmıştır. Kaderlerini, davranışlarını baştan çizmiştir.

Boşanmak

İslam felsefesinde boşanmak; erkeğin, karısıyla olan dinsel bağını kesmesidir. Evlilik bağının çözülmesi **talâk** (boşama) olarak adlandırılır.

Talâk (boşama); kocanın, nikâh bağını özel bir sözle (boşanmak için gerekli olan sözle) bitirmesidir. Erkeğin, karısını boşamak için kullanacağı söz, "sen boşsun!" veya "boş ol!" gibi sözcüklerdir. Evli bir erkeğin, karısına "sen boşsun!" sözcüğünü bir kez söylemesi yeterlidir; boşanma gerçekleşmiştir. İslam felsefesinde: ***Boşama hakkı sadece erkeğe aittir***.

Kadın, erkekten boşanamaz. Sözgelimi bir kadın kocasına "boş ol!" diyemez; İslamda böyle bir hak yoktur. Erkeğin tek taraflı irade ile karısına "boş ol!" demesi yeterlidir; erkek bir saniyede karısından boşanmış olur. İslam felsefesi, boşanma hakkının sadece erkeğe tanınmış olduğunu açıkça kabul eder. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Tefsirlerinde (ayet yorumlarında) bu belirtilmiştir:

"Evlilik hayatını sona erdiren olay ve tasarruflardan biri olan re'sen (hâkime ve hakeme başvurmadan, tek taraflı irade ile) **boşama hakkı erkeğe** verilmiştir."[114]

Peki, kadının boşama hakkı yoksa, erkeğin özel olarak kendine tanınan boşama hakkını kötüye kullanmayacağının garantisi nedir? Bunu da Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsirleri açıklar: Allah boşanmayı sevmez; erkek bunu bilir; mehir ödememek için karısını boşamaz(!)

---

[110] Nisa Sûresi, 16. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.83.
[111] Nisa Sûresi, 16. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.70.
[112] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.29.
[113] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.551.
[114] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.365.

Açıklama şu:

"Erkeğin bu hakkı kötüye kullanmaması için boşayanın mehir ödemesi, Allah'ın boşamayı sevmediğini bildirmesi gibi tedbirler alınmıştır."[115]

Görüldüğü üzere "tedbir" denilen şey, yine erkeğe bağlıdır. Ayrıca böyle anlamsız tedbirler olabilir mi?

Talâk sistemi, İslam felsefesinin kadını, erkekle eşit düzeyde görmediğini, "erkekçi" bir felsefe olduğunu bir kez daha kanıtlar. Kadının boşanma hakkının olmadığı bir felsefe, ne insani sayılabilir, ne de demokratik!

***

İslam felsefesi boşanmak isteyen bir kadına, kendisini boşaması için kocasına fidye (bir miktar mal, para= kurtulmalık) vermesini öğütler. Fidyeyi kabul edip etmemek, onun miktarını belirlemek yine erkeğin elindedir. Kur'an, erkeğin "boş ol!" sözcüğünü söylemesi için, kadından fidye ister. Kadın, kocasını fidye konusunda ikna edecektir. Kocası insafa gelip, fidyenin (paranın) hatırına karısını boşayacaktır. Bakara Suresi'nin 229. ayetinde kadının kocasına bir fidye (meblâğ, para) vererek, kocasının kendisini boşamasını istemesinde bir günah olmadığı belirtilir. Önce Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an çevirilerinden aktaralım.

"***Kadının (boşanmak için) bedel*** *vermesinde ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bunları aşmayın.*"[116]

"***Kadının evlilikten kurtulmak için verdiği meblâğda*** *taraflara bir vebal yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu kurallardır, bu sebeple onları çiğnemeyin.*"[117]

Daha anlaşılır iki çeviri daha aktaralım:

"***Kadının; (kocasının boşaması için)*** *bir karşılık (fidye) vermesinde, ikisine de günah yoktur.*"[118]

"*Erkek ve kadının Allah'ın sınırlarında duramayacaklarından endişe ederseniz, o zaman* ***kadının verdiği fidyede*** *ikisine de bir günah yoktur.*"[119]

Hatırlarsak, kadın evlenirken bir mehir alarak kendini satmıştı. Şimdi bir mehir (fidye) ödeyerek kendini geri satın alacaktır. Ama artık malın sahibi erkektir; istemiyorsa kadını yine boşamaz. Nereden bakarsak bakalım; boşanma konusunda karar verecek tek bir irade vardır: O da kocadır, erkektir.

***

[115] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.365.
[116] Bakara Sûresi, 229. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.35.
[117] Bakara Sûresi, 229. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.359.
[118] Bakara Sûresi, 229. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 4, Kaynak Yayınları, 1998, s.6.
[119] Bakara Sûresi, 229. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.46.

İslam felsefesinde ikinci boşanma biçimi "**ilâ**" yöntemidir. **ilâ**= yemin içerek boşamadır. Koca kendi karısıyla cinsel ilişkide bulunmayacağına dair yemin eder (and içer). Çok hanımı varsa hepsi için yemin edebilir. **ilâ** süresi 4 aydır. Yani koca ilâ yaptıktan sonra (karısıyla cinsel ilişkide bulunmayacağına yemin ettikten sonra) 4 ay bekler. Bu 4 ay içinde fikrini değiştirirse, karısına (veya karılarına) geri dönebilir. 4 ay bittikten sonra yeminini değiştirmemişse, artık boşanma gerçekleşmiştir. Koca, karısını "bir talâkla" boşamış olur. Kur'an'ın Bakara Suresi'nin 226. ayeti ilâ (karısıyla cinsel ilişkide bulunmamaya yemin) ile ilgilidir.

"*Kadınlardan uzaklaşmaya yemin edenler için dört ay beklemek vardır.*"[120]

"*Eşleriyle cinsel ilişkiye girmeyeceklerine dair yemin edenler için, dört aylık bir bekleme süresi vardır.*"[121]

Hz.Muhammed, **ilâ** yöntemine başvurmuştur; bütün hanımlarına **ilâ** yapmıştır. Ama 4 aylık süre dolmadan (ilâ yaptıktan bir ay sonra pişman olmuş) eşlerine geri dönmüştür. Burada bizi ilgilendiren nokta şurası: Kur'an bu hakkı yine sadece **erkeğe** tanımıştır. Evli kadınların "**ilâ**" yapma hakkı yoktur. Hiçbir evli kadın, **ilâ** yaparak kocasıyla 4 ay cinsel ilişkiyi kesemez.

Boşanmada **ilâ** yöntemi, erkeklere tanınan bir ayrıcalıktır. İslam felsefesinin, kadını aşağılayan ve kadını cinsel mal olarak gören tutumunu yansıtır.

***

Kur'an'da adı geçen üçüncü boşama biçimi "**zıhâr**" türü boşanmadır.

Zıhâr = Kocanın, karısını kendi anasına (veya nikâh düşmeyen birisine) benzeterek evlilik bağını dondurmasıdır; cinsel ilişkiyi kesmesidir. Zıhâr, bir erkeğin eşine, örneğin "sen benim için annemim sırtı gibisin," demesiyle gerçekleşir. Koca zıhâr yaparak, karısını, kendi annesine benzetmiştir. Anneyle cinsel ilişki kurulamayacağından dolayı, evlilik bağını kesmiştir. Zıhârın önemli özelliği, evliliğe geri dönüşü imkânsız kılmasıdır. Kur'an bu sorunu, kefaret (bedel) ödenmesini isteyerek çözecektir.

Kur'an zıhâr yoluyla boşanmayı övmez. Ama eski dönemden (cahiliye denen dönemden) kalan bu boşanma biçimini ortadan kaldırmaz. Zıhâr yapan erkeğe çözüm yolu önerir.

Eğer koca, zıhâr yaptıktan sonra pişman olmuşsa bir kefaret (mali veya bedeni bir bedel) ödeyerek zıhârdan kurtulabilir: Ya bir köle azat edecektir; ya iki ay oruç tutacaktır; ya da 60 fakiri doyuracaktır. Mücadele Suresi'nin 1-4. ayetleri zıhârla ilgilidir.

"*İçinizden karılarına zıhâr yapanların karıları asla onların anaları değildir.*"

"*Karılarına zıhâr yapıp da sonra dediklerinden dönenlerin, onlarla temas etmeden önce bir köle azat etmeleri gerekir.*"

[120] Bakara Sûresi, 226. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.359.
[121] Bakara Sûresi, 226. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.33.

"*Buna imkân bulamayan, temastan önce peş peşe iki ay oruç tutar. Buna da gücü yetmeyen altmış fakiri doyurur.*"[122]

Peki, erkek karısına zıhâr yaptıktan sonra pişman olmamışsa ne olacak? Kur'an bu konuda açık değildir. Ayetten anlaşıldığı kadarıyla bir kefaret ödemeyecektir. Karısını boşamış olacaktır. (Koca isterse "boş ol!" der. İsterse, **İlâ** kurallarını uygulayarak 4 ay bekler. Boşanma bir biçimde gerçekleşmiş olur.)

Aslında Zıhâr ile Talâk arasında fazla bir fark yoktur. Koca birincisinde "anamın sırtısın," demektedir. İkincisinde "boş ol!" demektedir. Biçim ayrı, ama öz aynıdır. İkisi de bir cümledir, kocanın ağzından bir anda çıkmasına bakar. Burada dikkat edilmesi gereken şey, boşanma hakkını sadece erkeğin kullanmasıdır. Evli kadının zıhâr yapma hakkı yoktur. Kadın-erkek eşitliği burada da bozulmuştur.

***

Evlilik bağını sona erdiren (doğal boşanmayı sağlayan) dördüncü biçim erkeğin ölmesidir. Erkek ölünce, kadın boşanmış sayılır. Ama hemen boşanmış sayılmaz; kocası öldükten örneğin 1 ay sonra gidip başka bir adamla evlenemez. Boşanmış kadının çilesi, "**iddet**" denilen olayla devam eder.

İslam felsefesine göre İddet nedir?

Evliliği sona erdiren bir biçim oluştuktan sonra (erkeğin kadını boşamasından veya ölmesinden sonra) kadının yeni bir evlilik yapabilmesi için bir sürenin geçmesi gerekir. İşte, bu zamana "iddet" denir. Yani iddet, bir şekilde dul kalan kadının başka bir erkekle evlenebilmesi için beklemesi gereken süredir. Kocası ölen kadının iddet zamanıyla, erkeğin boşadığı kadının iddet süresi aynı değildir. İddet süresi bitmeden kadın yeni bir erkekle evlenemez. (Evlenirse günaha girer.)

Önce kocası ölmüş dul bir kadının iddet süresine bakalım. Bakara Suresi'nin 240. ayetinde; erkeğin ölmeden önce karısına bir vasiyet bırakması istenir: Kadın 1 yıl evden çıkarılmayacaktır ve geçimi sağlanacaktır. Yani kadının iddet zamanı burada 1 yıldır.

"*İçinizden vefat edip de geride eşler bırakanlar, bir yıla kadar evlerinden çıkarılmaksızın eşlerinin geçimliğini vasiyet etsinler.*"[123]

Fakat Bakara Suresi'nin 234 ayeti iddet zamanını değiştirir: Kadının başka bir erkekle yeniden evlenmek için gereken iddetini (bekleme zamanını) 4 ay 10 güne indirir. Aktaralım:

"*İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri kendi başlarına (evlenmeksizin) dört ay on gün beklerler.*"[124]

[122] Mücâdele Sûresi, 2, 3, 4. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir V*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.258-259.
[123] Bakara Sûresi, 240. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.379.
[124] Bakara Sûresi, 234. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.373.

Çok açık biçimde iki ayet arasında çelişki vardır.

İslam felsefesi bu çelişkiyi nasıl çözecektir? Kocası ölmüş kadının iddet zamanının Tanrı tarafından değiştirildiğini söyleyerek! Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Tefsiri'nin bu ayetle ilgili yorumu şu:

"Âyetlerle yukarıda nakledilen rivayetlerden bizim çıkardığımız sonuç şudur: 234. âyet, kocası vefat eden kadının iddetini bir yıldan dört ay on güne indirmiştir."[125]

Demek ki, İslam felsefecileri, bu iki ayet arasında çelişki olduğunu kabul ediyorlar; fakat 234. ayeti geçerli sayıyorlar.

Peki, 240. ayeti ne yapacağız? Tanrı orada iddet zamanının 1 yıl olmasını istemişti; şimdi 234. ayette 4 ay 10 gün olsun diyor. Bu çelişkiyi kabul etmek, Tanrı'nın fikir değiştirdiğini kabul etmek anlamına gelir. Oysa Tanrı'nın, insanlar gibi fikir değiştirmemesi gerekiyor. En doğrusunu en baştan bilmesi gerekiyor. Bu çelişkiyi geçelim.

İslam felsefesi, kocası ölmüş kadının yeni bir evlilik yapması için 4 ay 10 gün beklemesini (iddeti) emrederken, başka bir şey daha ister: Erkekler bu kadınlarla evlenme isteklerini iddet boyunca açıkça söyleyemeyeceklerdir. Tanrı, kocası ölmüş kadına yapılacak evlenme teklifinin "üstü kapalı" olmasını veya erkeklerin niyetlerini içlerinde saklamasını ister.

"*Bu kadınlarla evlenme isteğinizi üstü kapalı bildirmenizde veya içinizde saklamanızda bir sakınca yoktur.*"[126]

Evrensel olduğu söylenen kutsal bir kitap böyle ayrıntılarla ilgilenir mi?

Bunu da geçelim. Boşanarak dul kalmış kadına gelelim.

***

Bir erkek karısını "boş ol!" diyerek boşarsa, kadının iddeti üç aybaşı süresidir. Üç hayız (aybaşı) durumu tamamlanmış olacak. Bu üç aybaşı içinde koca fikrini değiştirirse, kadınla yeniden evlenebilir. Fikrini değiştirmezse, kadının iddet zamanı bitmiş olur; kadın, başka bir adamla evlenebilir.

"*Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç ay hâli (hayız veya temizlik müddeti) beklerler.*
(...)
Kocaları bu süre içinde barışmak isterlerse, onları geri almağa daha çok hak sahibidirler."[127]

Kadın aybaşı görmüyorsa iddeti ne kadar olacak? O zaman iddet 3 aydır. Kadın 3 ay bekledikten sonra, başka bir adamla evlenebilir. Hamile olanların boşandıktan sonra iddet zamanı, doğuma kadardır. Yani çocuğu doğurmadan başka bir adamla evlenemez.

[125] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.380.
[126] Bakara Sûresi, 235. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.373.
[127] Bakara Sûresi, 228. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.35.

"*Kadınlarınızdan âdetten kesilmiş olanlarla, henüz âdet görmeyenler hususunda tereddüt ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. Hamile olanların bekleme süresi ise, doğum yapmalarıyla sona erer.*"[128]

Sonuç olarak iddetle ilgili şöyle bir özet yapabiliriz:

- Kocası ölmüş kadının iddeti: 4 ay 10 gündür.
- Boşanmış kadının iddeti, 3 aybaşına kadar sürer.
- Hamile kadının iddeti, doğuma kadardır.
- Adet görmeyen kadının iddeti 3 aydır.

Peki, hemen soralım: Erkekler için bir iddet zamanı var mı? Kur'an hiçbir yerinde erkeğin iddet zamanından bahsetmez. Karısını bir "boş ol!" emriyle boşayan erkek, isterse ertesi gün evlenebilir. Mehrini öder, kadını alır.

İslam felsefesinde sadece kadına dayatılan "iddet" bir işkence zamanıdır. Erkek tarafından boşanmış kadın, kendisini istemeyen erkekle yan yana zaman geçirmek zorunda kalır. Yeni bir erkekle ilişki kuramaz, birlikte yaşayamaz, evlenemez.

***

Bir erkek evli olduğu kadını kaç kez boşayabilir? İslam felsefesine göre en fazla üç defa boşayabilir. Koca iki boşama hakkını kullanmış olursa, üçüncü boşamadan sonra kadınla tekrar evlenebilmesi için Kur'an yeni kurallar koyar. Erkeğin üçüncü boşamasından sonra, erkek yeniden bu kadınla evlenmek istiyorsa, kadın başka bir adamla evlenmeli, onunla cinsel ilişki kurmalı, sonra bu adam onu boşamalıdır. Ondan sonra kadın, eski eşiyle yeni bir evlilik yapabilir.

Bakara Suresi'nin 230. ayeti boşanmış kadının durumuyla ilgilidir.

"*Eğer erkek karısını (üçüncü defa) boşarsa, kadın, onun dışında **bir başka kocayla nikâhlanmadıkça** ona helâl olmaz. (Bu koca da) onu boşadığı takdirde, onlar (kadın ile ilk kocası) Allah'ın koyduğu ölçüleri gözetebileceklerine inanıyorlarsa tekrar birbirlerine dönüp evlenmelerinde bir günah yoktur. İşte bunlar Allah'ın, anlayan bir toplum için açıkladığı ölçüleridir.*"[129]

Erkek, evli olduğu kadını bir seferde 3 kez boşayabilir. Buna **talâk-ı selase** (üç talâkla boşama) denir. Yani erkek üç kez "boş ol!" dediğinde veya "seni üç kez boşadım" dediğinde, artık yukarıdaki ayet geçerlidir.

Evli erkek kızgınlıkla karısına "boş ol! boş ol! boş ol!" dediğinde artık geri dönüşü yoktur. Kadın başka bir adamla ciddi biçimde evlenip, onunla cinsel ilişki kurmadan, eski eşine dönemez.

[128] Talâk Sûresi, 4. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.557.
[129] Bakara Sûresi, 230. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.35.

"Karısını 'üç talâk'la boşamışsa, artık dönüş yoktur. Bu kadınla aynı erkeğin yeniden evlenebilmesi için gerekli koşullar:

- Kadının, boşandığı erkekten başka bir erkekle evlenebilmesi için gereken sürenin sona ermesi,
- Kadının boşandığı erkekten başka bir erkekle nikâhlanması,
- Kadının yeni evlendiği erkekle cinsel birleşimde bulunması,
- Kadını, yeni evlendiği (ikinci) erkeğin boşaması,
- Kadının eski kocasıyla evlenebilmesi için geçmesi gereken sürenin bitmiş olması.
- Bir erkek, boşadığı kadınla (eğer üç talâkla boşamışsa) yeniden evlenmek istiyorsa, bu beş koşul yerine gelmeden evlenemez."[130]

Bir kadının özel hayatını erkeğin üç sözcüğüne (boş ol! boş ol! boş ol!) indirgeyen bir felsefenin hümanist, kadın haklarını koruyan bir felsefe olduğu söylenemez. Evlilik-boşanma ayetlerinin hepsi erkeğe hitap eder ve erkeğin haklarını korur.

Çağımızın kadını için İslam felsefesinin bakışı anlaşılmaz görünür. Çünkü kadın bu felsefede kendi kadın haklarını, erkekle kadın eşitliğini, özgürlüğünü bulamaz.

Cennetteki Kadın

Arap erkeklerinin şehveti düşünülerek, cennette erkeklere huriler (cennet kızları) sunulur. Huriler "iri siyah gözlü", "ceylan gözlü" genç kadınlardır. Tanrı, erkekleri bu hurilerle eşleştireceğini (evlendireceğini) söyler.

"*İnce ipekten ve parlak atlastan elbiseler giyinerek karşılıklı otururlar.*

İşte böyle. Ayrıca onları ***iri siyah gözlü hurilerle*** *evlendirmişizdir.*"[131]

"*Biz, onlara, iri* ***gözlü güzel hurileri*** *eş olarak vermişizdir.*"[132]

"*Onlarda huyları güzel, yüzleri güzel* ***dilberler*** *vardır.*

Onlar, ***çadırlara*** *kapanmış hurilerdir.*"[133]

"*Onlar için saklı inciler gibi,* ***iri gözlü huriler*** *de vardır.*"[134]

Dikkat edilirse hurilerin "çadırlarda" olduğu söylenmektedir. Demek ki, cennette çadırlar vardır. Arap toplumu için çadırlarda yaşamak, çadırlar içinde sevişmek olağandır. Ayrıca buradan öğreniyoruz ki, cennette modern evler yoktur. Koltuklar, sedirler, tahtlar, çadırlar vardır.

[130] Aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 4, Kaynak Yayınları, 1998, s.11-12.
[131] Duhân Sûresi, 53, 54. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.497.
[132] Tûr Sûresi, 19-20. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.523.
[133] Rahmân Sûresi, 70, 72. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.533.
[134] Vâkı'a Sûresi, 22-23. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.534.

"***Çadırlar*** *içinde ehl-i perde (perde ardında duran) huriler vardır.*"[135]

"***Çadırlar*** *içinde bekletilen huriler var.*"[136]

Huriler (cennet kızları) erkeklerine bağlıdır, erkeklerini başka erkeklerle aldatmaz. Gözleri hep erkeklerine bakmaktadır.

"*Onlar orada koltuklara yaslanmış olarak pek çok meyveler ve içecekler isterler.*

Yanlarında gözlerini kendilerinden ayırmayan yaşıt eşler vardır."[137]

"*Yanlarında bakışlarını yalnızca kendilerine çevirmiş iri gözlü eşler vardır.*"[138]

Hurilerin memeleri yeni tomurcuklanmış olacak, yani huriler genç kız olacaktır.

"*Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir kurtuluş, bahçeler, üzümler, kendileriyle bir yaşta,* ***göğüsleri çıkmış genç kızlar*** *ve dolu dolu kadehler vardır.*"[139]

"*(Ya o) bahçeler, üzüm bağları.* ***Memeleri tomurcuklanmış*** *bir yaşıt kızlar, dolu kadehler.*"[140]

Hurilerin hiçbirine daha önce hiçbir erkek veya cin dokunmamıştır. Hepsi bakiredir, kızoğlankızdır.

"*Oralarda bakışlarını sadece eşlerine çevirmiş* ***dilberler*** *vardır. Onlara eşlerinden önce ne bir insan, ne bir cin dokunmuştur.*"[141]

"*Biz onları (hurileri) yepyeni bir yaratılışta yarattık.*

Onları ahiret mutluluğuna erenler için, hep bir yaşta eşlerini çok seven gösterişli ***bakireler*** *yaptık.*"[142]

"*Biz o güzel gözlü kadınları (hurileri) yepyeni bir yapıda yarattık ve hepsini de* ***kızoğlankız*** *yaptık.*"[143]

Bütün bu ayetlerden anlamaktayız ki, erkeklere verilecek huriler genç, güzel, bekareti bozulmamış kızlardır.

Peki, bir mal gibi erkeklere dağıtılan hurilerin bir seçim hakkı var mı? Yok! Erkeği istemeyen, bu erkeklerden hoşlanmayan huri olamaz mı? Bu ayetlere göre olamaz. Hurilerin kiminle eş olacağına Tanrı karar veriyor.

---

[135] Rahmân Sûresi, 72. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.534.
[136] Rahman Sûresi, 72. ayet, *Kur'an-ı Kerim Meali*, Çeviri: Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet Yayınları, 1994, s.493.
[137] Sâd Sûresi, 51, 52. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.455.
[138] Sâffât Sûresi, 48. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.446.
[139] Nebe' Sûresi, 31-34. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.582.
[140] Nebe' Sûresi, 32-34. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.583.
[141] Rahmân Sûresi, 56. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.532.
[142] Vâkı'a Sûresi, 35, 36-38. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.534.
[143] Vâkıa Sûresi, 35-37. ayet, aktaran Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi*, Cilt 4, Kaynak Yayınları, 1998, s.74.

Cennette mümin kadınlar yok mu? İlginçtir, bu ayetlerin hiçbirinde Müslüman kadınlardan bahsedilmiyor. Müslüman kadınlara cennette ne sunulacaktır? Bu nokta belirgin değildir. Ama erkeklere sunulacak huriler özellikler belirtilmiştir.

Sonuç olarak diyoruz ki: İslam felsefesinde cennet, erkeklerin çıkarına, rahatına, zevkine uygun biçimde düzenlenmiştir. İslam felsefesi hem bu dünyada, hem de varsaydığı öteki dünyada erkekegemen ideolojinin yanındadır.

İSLAM FELSEFESİNDE EŞİTLİK

İslam felsefesi, "eşitsizliğe" karşı bir din olduğunu, insanlar arasında ayrıcalığı kabul etmediğini, bütün milletleri (kavimleri) eşit gördüğünü iddia eder.

Oysa gerçekler farklıdır. "Kadın" bölümünde gösterdik ki, İslam felsefesi erkek ile kadın arasındaki eşitliği bile kabul etmemekte; erkeği, kadının eşiti saymamaktadır. Erkeğe kadın karşısında tanıdığı ayrıcalıklar, İslam felsefesinin "eşitlikçi" bir felsefe olmadığını göstermeye yeter.

İslam felsefesinin toplumsal eşitsizliği onaylayan diğer tutumlarını bu bölümde ele alacağız.

Özel Mülkiyet

İslam felsefesi, "özel mülkiyete" saygılıdır; özel mülkiyeti güvence altında tutmak ister. Servete saygı, özel mülkiyet savunusunun tamamlayıcısıdır. Ticaretten kazanılan serveti meşru bir hak olarak görür. Tüccarların, ticaretle uğraşanların kazandığı parayı bir rızık (geçimlik) olarak kabul eder; "helal" bir paradır bu!

"*Ey inananlar, karşılıklı anlaşarak yaptığınız ticaretin dışında mallarınızı aranızda haksız olarak yemeyiniz.*"[144]

İslam felsefesine göre ticaret yaparak kazanılan mal, haksızca kazanılmış değildir. (Günümüzde tekelci şirketlerin yaptığı ticaret, Kur'an'a göre haksız bir kazanç değildir. Ticaretle uğraşan tekelci patronların malları da "helal" kazanılmış bir mal olarak görülür.) Oysa ticaretin özü nedir? Ucuza alıp, pahalıya satmak! Ticaret, yasal bir dolandırıcılıktır; burada kazanılan para, mal da toplumsal eşitsizliğe hizmet eder.

Kur'an'ın Nisa Suresi'nin 7-11-12. ayetleri mirasla ilgilidir. Miras, özel mülkiyetin devamını sağlar. Kur'an özel mülkiyete saygı duyduğu için mirasın devamını ister. Ama daha önce gördüğümüz gibi kadına daha az miras veren eşitsizlik anlayışını sürdürür.

***

Malın, mülkün sahibi Allah olarak gösterilir; ama Allah bu malı mülkü kendi isteğine göre kullarına göre dağıtır.

"*De ki: 'Ey mülkün sahibi olan Allah'ım! Sen mülkü dilediğine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın.*"[145]

Dikkat edilirse, mülkün-malın dağıtımı eşit değildir. Tanrı dünya mallarını kendi keyfine göre dağıtacaktır: Kimine az mal düşecek, kimine çok mal. Dünya mallarının bu türlü dağıtımı, toplumsal eşitsizliği onaylamaktan başka nedir ki?

---

[144] Nisâ Sûresi, 29. ayet, *Kur'an-ı Kerim'in Türkçe Anlamı*, Çeviri: Prof.Dr. Ömer Dumlu, Prof.Dr. Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004, s.72.
[145] Âl-i İmrân Sûresi, 26. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.52.

Özel mülkiyeti az olanın, fazla olana karşı haset duymasını istemez Kur'an. Özel mülkiyeti (malları)Tanrı eşitsiz biçimde dağıtmıştır; fakirler (malı az olanlar) durumu kabul etmelidir. Niçin? Çünkü Tanrı, bazı kullarını, diğerlerine üstün kılmıştır:

"*Allah'ın, kiminizi kiminize* ***üstün kılmaya*** *vesile yaptığı şeyleri (haset ederek) arzu edip durmayın.*"[146]

Bir kulu, diğer kula üstün kılmak en büyük eşitsizlik değil midir? İslam felsefesi bu eşitsizliği onaylar.

***

Kur'an özel mülkiyete yapılan saldırının şiddetle cezalandırılmasını ister. Hırsızlık, özel mülkiyete saldırıdır. Hırsızların elleri kesilmelidir:

"*Yaptıklarına bir karşılık ve Allah'tan caydırıcı bir müeyyide olmak üzere hırsız erkek ile hırsız kadının* ***ellerini kesin***."[147]

Aç olduğu için simit çalan çocuğa İslam felsefesinin caydırıcı olarak verdiği ceza, çocuğun ellerini kesmektir. Böyle bir ceza isteyen İslam felsefesinin adaletli olduğunu nasıl söyleyebiliriz ki?

Niçin İslam felsefesi, hırsızlığı toplumsal koşullarda aramıyor. Çünkü bu eşitsizlik düzenini Tanrı yaratmıştır; kimini diğerinden üstün kılmıştır. Bu düzeni bozacak, yaralayacak herkes Tanrı katında suçlu sayılmaktadır. Kur'an bu nedenle Hz.Muhammed'in kurduğu iktidara (doğal olarak İslami iktidarlara, onların yöneticilerine) başkaldırılmasını istemez:

"*Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre* ***(idarecilere)*** *de.*"[148]

Tanrı ve Faiz

Faiz, ödünç verilen bir paranın geri alınırken üzerine eklenen paradır. Sözgelimi bir kişi birisine 100 lira borç verir; bir zaman sonra bu parayı 120 lira olarak alır. 120 – 100= 20 lira faiz olarak adlandırılır.

Arap yarımadasında Hz.Muhammed zamanında bir takım insanlar (Sakif kabilesi ve en çok da Yahudiler) faizle para satarlardı. Araplar İslam öncesi dönem de dahil faiz verenin elinde oyuncak olurlar; ellerindeki malları faizciye kaptırırlardı. Bu nedenle faizcilik sevilmezdi, kınanırdı.

Mekke döneminde inen Rûm Suresi'nin 39. ayetinde Arap geleneğine uygun olarak faizcilik kınanır; faiz olarak paranın aslında ana parayı artırmadığı, bereketsiz olduğu vurgulanır. Yani faiz parası Allah katında artmaz.

---

[146] Nisâ Sûresi, 32. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.82.
[147] Mâide Sûresi, 38. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.113.
[148] Nisâ Sûresi, 59. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.86.

"İnsanların malları içinde artsın diye faizli ödünç verdikleriniz Allah katında artmaz."[149]

Burada özellikle faizle para veren Yahudilere bir eleştiri vardır; ama faizin Allah katında yasaklanması yoktur.

İslam felsefesi bu ayetle faizin sadece kınandığını, ama yasak (haram) edilmediğini kabul eder. Bu ayetle ilgili şu yorumu yapar:

"Mekke döneminde inen konuya ilişkin ayette (…) faiz açıkça **yasaklanmamakla** birlikte Allah katında çirkin görüldüğüne ve bereketsizliğine değinilerek kötülenmiş(tir.)"[150]

En az 18-19 yıl bu ayet geçerliliğini korumuş, faiz yasaklanmamıştır.

***

Faizi yasaklayan ayetler Müslümanlar güçlendikten sonra Medine döneminde gelmeye başlar. Bakara Suresi'nin 275-276-278-279. ayetleri faizle ilgilidir. Faizi yasaklar.

Bu ayetler faiz yiyenleri "şeytan çarpmasına" uğramış insanlara benzetir. Faiz ile ticaretin Tanrı katında aynı olmadığını anlatır; faiz haramdır, ticaret ise helâldir. Allah faiz yiyenleri katledecektir. Faiz yiyenler, Tanrı ve Hz.Muhammed ile savaşa girmiş sayılır.

"*Allah, alışverişi helâl, faizi haram kılmıştır.*

Allah faiz malını mahveder.

Ey iman edenler(…) faizden geriye kalanı bırakın.

Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resûluyle savaşa girdiğinizi bilin."[151]

Yukarıdaki ayet faizi yasaklamakla kalmaz. Bu ayetler geldikten sonra, faiz alacağı olanların ana para hariç faizi almamalarını ister. Bunu yapmayanlara karşı Hz.Muhammed savaş açacaktır. Faizden zarar görenler köleler değildi; onlar kendi canlarının derdindeydi. Faizden zarar gören kesim ticaretle uğraşan tüccarlardı. Faizin yasaklanması borçlu tüccarları kurtarmaya yönelik bir tutumdu.

"Faizcilikten zarar görenler, ticaret vb. işlerle uğraşan, parasal ilişkiler içinde giderek tefecililerle bağımlı hale gelen ve tefeciler gibi azınlıkta olan egemenlerdir."[152]

Kur'an'dan binlerce yıl önce ortaya çıkmış Sümer kanunlarında faiz yasaklanmışken; Hz.Muhammed'den 955 yıl önce yaşamış Aristo, faizi "*doğaya aykırı, nefret edilmesi gereken bir eylem*" olarak görürken (Aristotales, *Politika*, Remzi Kitapevi, sy.24); İslamiyet niçin Mekke döneminden itibaren faizi yasaklamamıştır?

[149] Rûm Suresi/Ayet 39, Kur'an Tefsir IV, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, sy.417.
[150] *Kur'an Tefsir I*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, sy.677.
[151] Bakara Suresi/Ayet 275, 276,278,279, *Kur'an'ı Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006, sy.46.
[152] Erdoğan Aydın, *İslamiyetin Ekonomi Politiği*, Kırmızı Yayınları, 2008, sy.47.

Tanrı'nın ta başından (13 yıllık Mekke döneminde) faizi haram ilan etmesi, Bakara Suresi'ndeki bu ayetleri Mekke döneminde göndermesi gerekmez miydi? Tanrı niçin yıllarca faizciliğe gözyummuştur?

Sorunun yanıtı, İslam felsefesinin tarihi içindedir.

***

İslam felsefesi Mekke'de doğmuştur. Hz.Muhammed faizci Arap kabileleriyle, Arap zenginleriyle Mekke döneminde kavga edecek güçte değildir. Faizciliği bir meslek olarak kullanan Yahudiler ise Mekke'de değil, Medine'de yaşamaktadır. Hz.Muhammed'den uzaktadır ve Hz.Muhammed onları henüz düşman ilan etmemiştir. Yahudilere faizcilik üzerinden bir saldırı onları Müslümanlığa kazanma olasılığını ortadan kaldırabileceği gibi, Hz.Muhammed'in Medine'ye göç etmesini zorlaştırırdı. Bu nedenlerle Mekke döneminde Bakara Suresi'nin söz konusu ayetleri inemezdi.

Hz.Muhammed'in güçlenmesi ve Hz.Muhammed'in Yahudileri, Müslümanlığa kazanma umudunu yitirmesi gerekiyordu. Bunlar Medine döneminde gerçekleşmiştir. Bu ayetler ondan sonra inmiştir.

Hz.Muhammed'in faizciliği yasaklamasının en büyük nedeni Yahudilere maddi olarak bir darbe vurmak içindir.

Nitekim Nisa Suresi'nin 160-161 ayeti faizin yasaklanmasında asıl hedefin Yahudiler olduğunu gösterir:

"*Yahudilerin (...) kendilerine yasaklanmış olduğu halde faiz almaları (...) sebebiyle önceden kendilerine helâl kılınmış temiz ve hoş şeyleri onlara haram kıldık."*[153]

Maide Suresi'nin 41-42 ayeti de Yahudileri haram (faiz) yemekle suçlar:

"*Ey Peygamber! (...)*

Yahudilerden küfürde yarışanlar seni üzmesin. (...)

Onlar, hep yalana kulak veren ve durmadan ***haram yiyen*** *kimselerdir."*[154]

Nisa Suresi'ndeki ayete dikkat edilirse, Yahudilerin kendilerine Tanrı tarafından faizi yasak kıldığı söylenmektedir. Tevrat, Yahudilerin birbirine borç verirken faiz alınmasını yasaklamıştır. Ama Yahudilerin, Yahudi olmayanlara borç vermesini ve faiz almasını yasaklamamıştır.

Ganimet

Özel mülkiyete saldırıyı acımasızca cezalandıran İslam felsefesi, Müslüman olmayan başkasının malına saldırıyı onaylar. Yağmacılığı, talanı, "cihad" eylemini savunarak onaylar.

[153] Nisa Suresi/Ayet 160, 161, *Kur'an'ı Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006, sy.102.
[154] Maide Suresi/Ayet 41, 42, *Kur'an Tefsir II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, sy.273.

Ganimet, Müslümanın düşman bildiği kimselerden (Müşriklerden, Hıristiyanlardan, Yahudilerden) zorla aldığı maldır. Tanrı Müslümanlara ganimet sözü vermiştir. Bunun için Yahudilere, Hıristiyanlara yapılan fetihleri över. Müslüman olmayan Arapların mal ve mülklerine el konulmasını ister.

"*Allah, size, elde edeceğiniz birçok ganimetler vaad etmiştir.*"

"*Gönüllerinde olanı bilmiş, onlara huzur, güven duygusu vermiş ve onlara yakın bir fetih ve elde edecekleri birçok ganimetler nasip etmiştir.*"[155]

Yahudilere, Hıristiyanlara uygulanan talan siyaseti ve ele geçirilen mallar (ganimetler) en büyük hırsızlıktır. Ama İslam felsefesi bu ganimetleri, temiz, helal sayar. Ganimetin (çalınan büyük malın) yenmesini ister.

"*Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve temiz olarak yiyin.*"[156]

Eşitsiz toplumsal koşulların bir ürünü olan hırsızlığı "el keserek" cezalandıran İslam felsefesi, ganimet hırsızlığını severek destekler.

Ganimetin dağıtılırken de "eşitçe" dağıtılmasını istemez; en büyük payı Hz.Muhammed'e verir:

"*Bilin ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin **beşte biri** mutlaka Allah'a, Peygamber'e, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolculara aittir.*"[157]

İslam felsefesi bununla kalmaz; savaşmadan (silah kullanmadan) ele geçirilen toprakların bir ganimet çeşidi "Fey" olarak sadece Hz.Muhammed'e verilmesini ister.

"*Allah'ın, (fethedilen) memleketlerin ahalisinden savaşılmaksızın **peygamberine kazandırdığı mallar**; Allah'a, peygambere, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir.*"[158]

Eşitsizlik felsefesi hem Müslüman kullar arasında, hem de Müslüman olmayan kullar arasında geçerlidir.

***

Tanrı'nın dini İslamdır. Bu dini kabul etmeyenler (puta tapanlar, ateistler, Hıristiyanlar, Yahudiler) Müslümanlarla eşit görülmez.

Müslüman olmayanların mallarına, kadınlarına, kızlarına, çocuklarına "ganimet" olarak el konulmasını isteyen İslam felsefesi bununla yetinmez. Putperestlerin öldürülmesini, Hıristiyan ve Yahudilerin haraca bağlanmasını (cizye ödemesini) ister.

[155] Fetih Sûresi, 20, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.512.
[156] Enfâl Sûresi, 69. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.184.
[157] Enfâl Sûresi, 41. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.181.
[158] Haşr Sûresi, 7. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.545.

İslam felsefesini kabul etmeyenleri ölümle, asılmayla, ellerinin ve ayaklarının kesilmesiyle cezalandırmak isteyen bir felsefe eşitlikçi, barışçı olabilir mi? İslam felsefesi kendi düşmanları için şu cezaları ister:

"*Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak* ***öldürülmeleri****, yahut* ***asılmaları*** *veya ellerinin ve* ***ayaklarının çaprazlama kesilmesi****, yahut o yerden sürülmeleridir.*"[159]

Köleler

İslam felsefesi "köleciliği" Tanrısal düzenin bir parçası sayar; meşru görür. Ganimet olarak ele geçirilen mallar arasında "esirler" vardır. Bunların köle haline getirilmesine ses çıkarmaz; bir ganimet malı olan kölelerin "temizce" kullanılmasını ister. Dişi köle olan cariyelerin cinsel olarak kullanılması sadece kadın-erkek eşitliği açısından değil, toplumsal eşitsizlik yönünden İslam felsefesinin köleci bakışını yansıtır.

İslam felsefesi köleci bir toplumun ideolojisidir; köleliği Tanrı yaratımı olarak kabul eder. İslam felsefesinde "köleliği kaldırın; kölelik insanlar arasındaki eşitliği bozar" diyen bir anlayış yoktur. Kur'an; köle ile "güzel nimetler verdiği" insanın eşit olamayacağını söyler.

"*Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdiğimiz güzel rızıktan gizli ve açık olarak Allah yolunda harcayan kimseyi misal verir.* ***Bunlar hiç eşit olur mu?***"[160]

Tanrı'nın gözünde köleler ile köle sahipleri eşit kullar değildir.

Peki, Tanrı niçin bu eşitsizliği yaratmıştır?

Bazıları (köleler), bazılarına (köle sahiplerine) hizmet etsinler diye! Yoksa düzen bozulurmuş! Zuhruf Suresi'nin 32. ayetinde bu açıklamayı buluyoruz:

"*Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda)* ***kimini kimine, derece derece üstün kıldık****.*"[161]

Demek ki, İslam felsefesi eşitsizliği "âlemlerde düzen sağlansın" diye istemektedir.

İslam felsefesinin erkek kölelere ve cariyelere (dişi kölelere) sunduğu tek şey vardır: Efendisine itaat etmesi, efendisinin de ona iyi davranması, kölenin karnını doyurması!

***

İslam felsefesinde köle hizmet işinde veya cinsel hizmette kullanıldığı gibi, günah ödeme işinde de kullanılır. Günahkâr olana veya yanlış yapana kefaret (bedel) olarak "köle azad etmesi" istenir. Bununla İslam felsefecileri övünürler. Oysa ortada övünülecek bir durum yoktur; köle bir mal olarak görülmektedir. Köle= belli bir miktar paranın, mülkün karşılığıdır. Köle azad

[159] Mâide Sûresi, 33. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.112.
[160] Nahl Sûresi, 75. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.274.
[161] Zuhruf Sûresi, 32. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.490.

eden, malından mülkünden vermiş olur. Burada köleliğe, kölenin bir mal olmasına karşı duruş yoktur.

İslam felsefesi, Kur'an'ın Nur Suresi'nin 33. ayetini; kölelerin, cariyelerin (dişi kölelerin) özgür bırakılmak istenmesine örnek teşkil ettiğini belirtir. Nedir bu ayet? Okuyalım:

"***Bedelini ödeyerek*** *hür olmak isteyen köle ve câriyelerinizin –kendilerinde hayır görürseniz– tekliflerini kabul edin.*"[162]

Burada söylenen ne? Köleler, kendi bedellerini ödeyerek özgür olabilecektir. Bu ayet kölenin bir mal olduğunu, bir bedeli olduğunu gösteriyor sadece. Köle sahibinden, parasını ödeyen kölenin serbest bırakılması isteniyor. İslam felsefesi, "köle de bir insan, köleyi bedel (para) almadan bırak" demiyor. Köle pazarındaki alışveriş burada tersine çevrilmiş durumdadır.

Eğer İslam felsefesi köleciliğe karşı olsaydı, en başta Hz.Muhammed'in köleleri olmazdı.

"Gerek savaş ganimetleri gerekse bir devlet başkanı sıfatıyla başka yollarla elde ettiği mallar sayesinde zengin bir aile reisiydi Muhammed. O kadar ki 60'ı aşkın kölesi, 20 cariyesi vardı."[163]

Yalnızca Hz.Muhammed'in değil, Hz.Muhammed'in hanımlarının, 4 Halifenin hepsinin köleleri, cariyeleri vardı. Eşitlik bunun neresinde?

Rızık

Rızık, insanın geçinmesini sağlayan maddelerdir, azıktır, geçimliktir. Genel olarak insanın yaşaması (doyması) için gerekli olan ihtiyaçlardır.

İslam felsefesi, insanların eşit biçimde ihtiyaçlarını karşılamasına yani eşit rızık almasına karşıdır. Bunun nedeni nedir?

Allah rızkı dilediğine göre dağıtır. Kimisine bol verir, kimisine az!

"*Allah, rızkı dilediğine bol verir, (dilediğine de) kısar.*"[164]

"*Şüphesiz Rabbin, dilediğine rızkı bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Çünkü O, gerçekten kullarından haberdardır.*"[165]

"*Allah, kullarından dilediğine bol verir ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir.*"[166]

"*Allah, kullarına çok lütufkârdır, dilediğini rızıklandırır.*"[167]

"*Allah, dilediğine hesapsız rızık verir.*"[168]

---

[162] Nûr Sûresi, 33. ayet, *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.76.
[163] Faik Bulut, *Allah Devletinde Demokrasi*, Karınca Yayın, 1993, s.184.
[164] Ra'd Sûresi, 26. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.251.
[165] İsrâ Sûresi, 30. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.284.
[166] Ankebût Sûresi, 62. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.402.
[167] Şûra Sûresi, 19. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.484.
[168] Bakara Sûresi, 212. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.32.

Görüldüğü üzere, insanların rızıklarını veren Tanrı, eşit biçimde insanların ihtiyaçlarını karşılamak istemiyor. Yani İslam felsefesi eşitlikten yana değil, eşitsizlikten yana!

Ayrıca Kur'an'ı tanımayanlara az geçimlik (az rızık) vardır.

"*'Her kim de benim zikrimden (Kur'an'dan) yüz çevirirse, mutlaka ona dar bir geçim vardır.* "[169]

"*Kim benim zikrimden (Kur'ân'dan) yüz çevirirse onun hakkı da dar bir geçimdir.*"[170]

İslama inanmayana az rızık, inanana çok rızık varsa, milyonlarca Hıristiyan-Yahudi niçin Müslümanlardan daha fazla rızka sahip?

İslam felsefesi fakirleri afyonlamak için bu teoriyi bulmuştur. Bu teorinin üstüne, başka bir teori eklemiştir: Bu dünyada iyi yaşamayan (rızkı az olan Müslümanlar), öteki dünyada (cennette) bol rızıklı yaşayacaktır. İslam felsefesi; bu dünyadaki fakirlerin mutsuzluğunu, yarattığı öteki dünyanın mutlu yaşamıyla örtmeye çalışır.

***

Peki, Tanrı niçin herkese eşit rızık vermemiştir? Bunun yanıtını Şûrâ Suresi'nin 27. ayetinde buluyoruz.

"*Allah, kullarına (tümüne birden) rızkı bol bol verseydi, yeryüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi.*"[171]

Eğer insanların ihtiyaçları eşit olarak karşılansaydı, dünyada kavgasız bir düzen kurulmaz mıydı?

Sonuç olarak İslam felsefesi, zengin- fakir ayrımını (eşitsizliği) kabul etmektedir. Bu dünyada sömürü düzenini onaylamaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Tefsiri, "Allah rızkı dilediğine bol veriyor, dilediğine kısıyor," diyen Rum Suresinin 37. ayetini yorumlarken İslam felsefesinin eşitsizliği kabul ettiğini belgeler.

"Geniş anlamıyla insanların sahip olduğu her türlü imkânı, dar anlamıyla da iktisadî imkânları ifade eden rızık açısından kişiden kişiye farklılıklar bulunduğu herkesin kolayca gözlemleyebileceği bir realitedir."

"Fakat bu farkların tamamen ortadan kaldırılması **mümkün değildir**. Zira bu durum **ilâhî iradeden** ve bu iradeye bağlı evrensel yasalardan ... kaynaklanmaktadır."[172]

O halde ilahi irade (Tanrı), zengin-fakir ayrımını savunmaktadır. İslam felsefesine göre bu eşitlikçi olmayan düzen hiçbir zaman değişmeyecektir.

---

[169] Tâ Hâ Sûresi, 124. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.319.
[170] Tâ Hâ Sûresi, 124. ayet, *Kur'an-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim*, Çeviri: Hasan Basri Çantay, Risale Basın Yayın, 1999, s.320.
[171] Şûra Sûresi, 27. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.485.
[172] *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir IV*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2007, s.317.

***

Rızkı az verilenlere bu dünyada bir teselli olarak, zenginlerin vereceği sadaka-zekât layık görülmüştür. İnsanı aşağılayan sadaka-zekât siyaseti, İslam felsefesinin fakirliğe bu dünyada bulduğu tek çözümdür.

"*Sadakaları açıktan verirseniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da keffaret olur.*

Allah, dilediğini hidayete erdirir."[173]

"Söylemeye gerek yoktur ki, açlıktan ölecek duruma düşen bir yoksul sınıf, 'mutlu azınlık' sayılan varlıklı sınıf bakımından olduğu kadar, kamu düzeni bakımından da en büyük tehlikedir. Bu itibarla varlıklı sınıfı, belli bir ölçüde yoksullara yardım zorunluğu içerisinde tutmak, hem onlar ve hem de devlet düzeni bakımından koşuldur. İşte bunu sağlamak maksadıyla Hz.Muhammed, sadaka ve zekât usulünü, İslamın uygulamaları arasına almıştır."[174]

Demek ki, İslam felsefesi eşitlikçi bir dünyanın karşısındadır. İnsanlar arasındaki eşitsizliği olağan görmektedir. En önemlisi de bu haksız düzenin değişmeyeceğini savunmaktadır. Böylece insanlığın eşitlikçi bir dünya umudu, İslam felsefesi tarafından yok edilmektedir.

[173] Bakara Sûresi, 271, 272. ayet, *Kur'an-I Kerim*, Diyanet İşleri Başkanlığı, 2006, s.45.
[174] İlhan Arsel, *Şeriat ve Eşitsizlik*, Kaynak Yayınları, 2006, s.66.

SONUÇ

Üç kutsal kitap sırasıyla Tevrat, İncil ve Kuranıkerim'dir. Bu üç kitaptan Tevrat Yahudiliği, İncil Hıristiyanlığı, Kuranıkerim İslamiyeti temsil ediyor. Bu üç büyük din tektanrılığa dayanıyor. Üç kitabın ve üç dinin kadın açısından ortak bir özelliği var: Erkek ve kadını hiyerarşik biçimde, erkeği üste koyarak bölmesi, kadının bedeninin denetim hakkını kocasına vermesidir; bunu, Tanrı'nın iki cinsiyete verdiği toplumsal görevler açısından yasalaştırmasıdır. Bu üç dindeki Tanrı erkek olarak kavramlaştırılmış olup, gökteki egemenliğini yeryüzündeki erkeklere temsili olarak vermiştir. Üç kutsal kitap erkekegemenliğini Tanrı kanunları olarak anlatan hikâyelerle doludur.

***

İslam felsefesinin kadına ve eşitliğe bakışını şu noktalarda özetleyebiliriz. İslam felsefesine göre:

- Erkeğin, kadın üzerinde egemenliği vardır.
- Bir erkek şahit, iki kadın şahide eşittir.
- Miras bölüşümünde erkeğin payı, kadının iki katıdır.
- Kadınlar, erkeklerin tanımayacağı biçimde örtünmelidir.
- Bir erkek, çok kadınla evlenme hakkına sahiptir; ama kadın, çok erkekle evlenemez.
- Erkek evlenirken kadına bir mehir (ücret) ödemelidir. Sadece peygamber mehirsiz eş alabilir.
- Müslüman bir erkek, Müslüman kadınla evlenebilir. Ama Müslüman bir erkek, ateist bir kadınla evlenemez.
- Müslüman bir erkek, Yahudi veya Hıristiyan bir kadınla evlenebilir. Ama Müslüman bir kadın, Yahudi veya Hıristiyan bir erkekle evlenemez.
- Kocasına itaat etmeyen (serkeşlik yapan) bir kadın, en son çare olarak kocası tarafından dövülebilir.
- Evli bir erkek, evli bir kadınla cinsel ilişki kuramaz; ama cariyesi varsa onunla kurabilir.
- Zina yasaktır.
- Zina yapan kadını saptamak için 4 şahit gerekir.
- Zina eden kadın ve erkek 100 sopa vurularak cezalandırılmalıdır.
- Zina yapan evli bir kadınsa, recm (ölene kadar taşa tutulma) ile cezalandırılmalıdır.
- Evlenmiş cariye zina yaparsa ona 50 sopa vurulmalıdır.
- Eşcinsel ilişki suçtur; cezalandırılmalıdır.
- Boşanma hakkı sadece erkeğe aittir; kadın, kocasını boşayamaz.
- Kadın, kocasının kendisini boşaması için kocasına bir bedel (fidye) ödeyebilir.
- Erkek, kendi karısıyla 4 ay cinsel ilişki kurmayacağına yemin ederek İlâ yapabilir. Bu geçici olarak erkeğin kadını boşamasıdır. Erkek 4 ay bitmeden yeminini geri alabilir, boşanma geçersiz olur. Ama kadınların ilâ yapma hakkı yoktur.
- Koca, karısını kendi anasına (ya da nikâh düşmeyen birisine) benzeterek (kadına, sen annemin sırtı gibisin) diyerek yani Zihâr yaparak boşayabilir. Ama kadın bu hakka sahip değildir.

- Evlilikte erkek ölünce, kadın boşanmış sayılır. Ama ancak 4 ay 10 gün sonra başka bir adamla evlenebilir.
- Bir erkek evli olduğu kadını en fazla üç kez boşayabilir. Üç kez boşadıktan sonra yine bu kadınla evlenmek isterse, kadın önce başka bir adamla evlenmelidir; sonra evlendiği adam onu boşamalıdır. Ancak ondan sonra eski erkek eş, bu kadınla yeniden evlenebilir.
- İslam felsefesi eşitlikçi bir felsefe değildir. Özel mülkiyeti savunur.
- Özel mülkiyete saldıran bir hırsızın ellerinin kesilmesini ister.
- Devleti yönetenlere karşı çıkılmamalıdır.
- Faiz yasaktır; ama savaşta ele geçirilen ganimetler helaldir.
- İslam felsefesi kölelerin varlığına karşı çıkmaz.
- Köle ile özgür vatandaş aynı haklara sahip olamaz.
- İslam felsefesi eşitlikçi rızık dağıtımına karşıdır. Kimisin rızkı bol olacaktır, kimisinin az!

Demek ki, tektanrılı idealist felsefelerin hiçbiri kadına eşitlikçi bir özgürlük sunmamaktadır. Ayrıca eşitlikçi toplumsal bir düzen istememektedir.

Kadınların özgürlüğüne giden yol; erkekegemen ataerkil sınıflı toplum biçiminin ortadan kaldırılmasıyla, sınıfsız toplumun kurulmasıyla, nesnel idealist felsefelerin ideolojik olarak aşılmasıyla olanaklı hale gelecektir. Bu aynı zamanda insanlığın eşitlikçi bir dünyanın kapısından içeri girmesi demektir.

YARDIMCI KAYNAKÇA

Abdülgaffar Aslan, *Kur'an Ekseninde Fakirlik Problemi*, Fakülte Kitapevi, 2003.

Abdülkerim Abdülkadiroğlu-Nuran Abdülkadiroğlu, *Mehmet Akif'in Kur'an-ı Kerim'i Tefsiri*, Diyanet İşleri Bakanlığı Yayınları, 1991.

Ağaoğlu Ahmet, *İslamiyette Kadın*, Birey ve Toplum Yayınları, 1985.

Ahmed Hulûsi, *Dua ve Zikir*, www.kuraniste.org, 2012.

Ahmet Kul, *Peygamber Efendimizın Yüce Ahlakı*, Misvak Neşriyat, 2009.

Ali Bulaç, *İslam Dünyasında Düşünce Sorunları*, Çıra Yayınları, 2012.

Ali Himmet Berki-Osman Keskioğlu, *Hz.Muhammed ve Hayatı*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2010.

Ali Kemal Belvivanlı, *İslam Prensipleri*, Marifet Yayınları, 1995.

Ali Şeriati, *Kur'an'a Bakış*, Fecr Yayınları, 2013.

Ali Şeriati, *Medeniyet ve Modernizm*, Bir Yayıncılık, 1985.

Alparslan Açıkgenç, *İslam Medeniyetinde Bilgi ve Bilim*, İslam Araştırmaları Merkezi Yayınları, 2006.

Arif Tekin, *Kur'an'da Kadın ve Hz.Muhammed'in Hanımları,* Berfin Yayınları, 2010.

August Bebel, *Hz.Muhammed ve Arap-İslam Kültürü Dönemi*, Bordo-Siyah Yayınları, 2003.

Bünyamin Erol, *Örnek Bir Lider Hz. Peygamber*,Türkiye Diyanet Vakfı, 2010.

Cemil Sena, *Hazreti Hz.Muhammed'in Felsefesi*, Remzi Kitapevi, 1971.

Doç.Dr.Fatih Çollak, *Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri*, Üsküdar Yayınevi, 2011.

Erdoğan Aydın, *İslamiyet ve Bilim*, Kırmızı Yayınevi, 2008.

Erdoğan Aydın, *İslamiyetin Ekonomi Politiği*, Kırmızı Yayınevi, 2008.

F.E.Peters, *Musevilik- Hıristiyanlık -İslamiyet*, Neden Kitap Yayınevi, 2010.

Faik Bulut, *Allah Devletinde Demokrasi*, Tümzamanlar Yayıncılık, 1993.

Fatih Çollak, *Kur'an-ı Kerim'in Faziletleri*, Üsküdar Yayınevi, 2011.

Fuat Aydın, *Batı İslam Algısının Arkeolojisi*, Eski Yeni Yayınları, 2011.

H. Musa Bağcı, *Beşer Olarak Hz.Peygamber*, Ankara Okulu Yayınları, 2012.

Hasan Aydın, *İslam Düşünce Geleneğinde Bilgi Kuramı*, Naturel Yayınları, 2005.

Hz.Muhammed Hamidullah, *Allah'ın Elçisi Hz.Muhammed*, Beyan Yayınları, 2005.

Hz.Muhammed İkbal, *İslam Düşüncesi*, Külliyat yayınları, 2008.

Hz.Muhammed Kutub, *İslamın Etrafındaki Şüpheler*, Tuğra Neşriyat, 1991.

İbrahim Agâh Çubukçu, *İslam ve Çağdaşlaşma*, TC Kültür Bakanlığı Yayınları, 2002.

İlhan Arsel, *İslama Göre Diğer Dinler*, Kaynak Yayınları, 2005.

İlhan Arsel, *Kur'an'ın Eleştirisi (III cilt)*, Kaynak Yayınları, 2001, 2008, 2010.

İlhan Arsel, *Şeriat İnsan ve Akıl*, Kaynak Yayınları, 2007.

İlhan Arsel, *Şeriat ve Eşitsizlik*, Kaynak Yayınları, 2008.

İlhan Arsel, *Şeriat ve Kadın*, Kaynak Yayınları, 2008.

İlhan Arsel, *Şeriatçıyla Mücadelenin El Kitabı*, Kaynak Yayınları, 2008.

İlhan Arsel, *Şeriatın Getirdiği Hoşgörüsüzlük*, Kaynak Yayınları, 2008.

İlmihal-İman ve İbadetler cilt 1,Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2012.

J. Jomier'den Sâkib Yıldız, Tevrat İncil ve Kur'an, Dergah Yayınları, 1980.

Jonas Svensson, *Människans Muhammed*, Molin & Sorgenfrei Akademiska, 2015.

Kur'an Türkçe Meâl ve Tefsir V cilt, çev. H.Karaman – M.Çağrıcı – İ.K.Dönmez – S.Gümüş, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2007.

Kur'an'ı Kerim Çözümü, çev. Ahmet Hulisi, Kitsan, 2010.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Elmalılı M.Hamdi Yazır, Sentez Yayınları, tarihsiz.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Halil Altuntaş - Muzaffer Şahin, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2006.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Yaşar Nuri Öztürk, Hürriyet, 1994.

Kur'an'ı Kerim Meâli, çev. Yaşar Nuri Öztürk, Yeni Boyut Yayınları, 2004.

Kur'an'ı Kerim ve Yüce Meâli, çev. Süleyman Ateş, Vatan, 1975.

Kur'an'ı Kerim, çev. Hasan Basri Çantay, Risale, 1993.

Kur'an'ı Kerim'in Türkçe Anlamı, çev. Ömer Dumlu Hüseyin Elmalı, İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2004.

Maxime Rodinson, *Hz.Muhammed,* Doruk Yayımcılık, 2008.

Mehmet Doğramacı, *Kur'an'ın Kalbinden Hayatın Kalbine Yürüyüş*, Kitsan Kitap, 2011.

Mehmet Doğru -Şerif Benekçi, *Peygamber Efendimizin Hayatı*, Damla Yayınevi, 2006.

Mehmet Göktaş, *Devletsiz İslam*, İstişare Yayınları, 1992.

Mehmet Niyazi, *İslam Devlet Felsefesi*, Ötüken Yayınları, 2010.

Muazzez İlmiye Çığ, *Kur'an, İncil ve Tevrat'ın Sumer'deki Kökeni*, Kaynak Yayınları, 2009.

Mustafa Caymaz, *Günümüzün Nuru Hz.Muhammed*, Akçağ Yayınları, 2010.

Mustafa İslamoğlu, *Kur'an Sûrelerinin Kimliği*, Akabe Vakfı Yayınları, 2012.

Mustafa Karataş, *Kul Peygamber (Hz.Muhammed),* Nûn Yayıncılık, 2010.

Mustafa Necati Bursalı, *Ehli Beyt'in Mübarek Hanımları*, Ailem Yayınları, 2007.

Mücteba Uğur, *Hicri Birinci Asırda İslam Toplumu*, Çeri Yayınları, 1980.

Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Ansiklopedisi, cilt III*, Remzi Kitapevi, 1977.

Orhan Hançerlioğlu, *Felsefe Sözlüğü*, Remzi Kitapevi, 1993.

Roy Jackson, *İslamda 50 Önemli İsim*, Ayrıntı Yayınları, 2012.

Sabri Yazıcıoğlu, *İslam Dini ve Kur'an*, İlke Ofset, 1993.

Sait Alpsoy, *Bir İnsan Olarak Hz.Muhammed*, Alem Yayıncılık, 2011.

Şeriati Ali, *Dine Karşı Din*, Fecr Yayınları, 2014.

Şeriati Ali, *İslam ve Sınıfsal Yapı*, Fecr Yayınları, 2012.

Şeriati Ali, *Kur'an'a Bakış*, Fecr Yayınları, 2013.

Server Tanilli, *İslam Çağımıza Yanıt Verebilir mi?*, Say, 1991.

Turan Dursun, *Din Bu*, *Cilt II*, Kaynak Yayınları, 1990.

Turan Dursun, *Kur'an Ansiklopedisi, Cilt III, V, VII*, Kaynak Yayınları, 1997, 1998.

Turan Dursun*, Kur'an*, Kaynak Yayınları, 1995.

Turan Dursun, *Kutsal Kitapların Kaynakları,* Kaynak Yayınları, 2010.

Turan Dursun*, Tabu Can Çekişiyor Din Bu 1*, Kaynak Yayınları, 1994.

Yakup Üstün, *Peygamberimiz Hz. Muhammed*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 1997.

Yaşar Nuri Öztürk, *101 Soruda Kur'an*, Hürriyet Yayıncılık, 1988.

Yaşar Nuri Öztürk, *Allah Kelamı Ayetler*, Hürriyet Yayıncılık, 1988.

Yaşar Nuri Öztürk, *Kendi Sözleriyle Hz.Muhammed*, Hürriyet Yayıncılık, 1989.

Zakir Barutçu, *Tevrat, Zebûr İncil ve Kur'an-ı Kerim'deki Ortak Âyetler*, 2002.

Ziya Kazıcı, *Müslüman-Hıristiyan İlişkileri Tarihi*, Kayahan Yayınları, 2011.

ARKA KAPAK

Bu çalışma tektanrılı üç büyük nesnel idealist felsefe üzerinden (Yahudilik, Hıristiyanlık, Müslümanlık) kadının konumunu incelemeyi hedefliyor. Özellikle İslam felsefesinin "kadına ve eşitliğe" bakışını ele alıyor.

Biyolojik cinsiyet ile toplumsal cinsiyet iki değişik kavramdır. Biyolojik cinsiyet, kadın ile erkek arasındaki biyolojik (doğasal) farklılıklardır. Toplumsal cinsiyet; kadın ile erkeğin toplumdaki rollerini, konumlarını, ilişkilerini simgeler. Ataerkil bir sistemde (ister köleci toplum olsun, isterse kapitalist toplum) toplumsal cinsiyet erkekegemen toplum tarafından belirlenir. Erkek üst konumdadır; ezendir, kadın alt konumdadır, ezilendir. Toplumun altyapısı (üretim ilişkileri) toplumsal cinsiyeti belirler. Toplumun üstyapısı (kültür, politika, din, vb.) toplumsal cinsiyete etki eder.